

ДВЕСТА И ОСМО ЗАСЕДАНИЕ

(Продължение)

София, вторник, 20 август 1991 г.

(Открито в 14 ч. и 20 м.)

Председателствували: заместник-председателят Гиньо Ганев

Секретари: Александър Стамболийски и Илиян Илиев

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ (*звни*): Господа, има кворум, откривам заседанието.

Бюрото предлага следния проект за дневен ред:

1. Проект за решение по процедурата по чл.101, ал.2 от Конституцията - как да се разглежда повдигнатият от Президента проблем.

2. Законопроект за избиране на народни представители, съветници и кметове във връзка с процедурата по чл.101, ал.2, т.е. разглеждането на т.нар. суспенсивно вето.

3. Проект за решение за достъпа до националните средства за масова информация по време на предизборната кампания.

Господа, съгласувано с политическите сили, Бюрото предлага законопроект за административно-териториално деление, както и за други корекции в това деление, те бяха под номер 4 и номер 5 на вчерашния проект за дневен ред, днес да не се разисква. С други думи, предложението е както прочетох точките първа, втора и трета като съдържание на днешния дневен ред.

Шмате думата.

АЛЕКСАНДЪР КАРАКАЧАНОВ: От името на Парламентарния съюз на демократичните сили, също така и съгласувано с парламентарната група на БЗНС-единен ние предлагаме точка първа да бъде: Решение на Народното събрание за методика за пресмятане на изборните резултати. Изрично настояваме на това предложение. Можем и допълнително да го аргументираме. Смятаме, че от него зависи по-нататъшното обсъждане на дневния ред в тази зала за днес. Така че предлагаме това да бъде точка първа.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Благодаря Ви. Предложението, което ще направи Бюрото по този въпрос е следното. В резултат на усилия по инициатива на ръководството на парламента за уточняване по всичко това, което предстои, за да станат възможни изборите в предвидения по Конституцията срок, проявиха се много предложения, правиха се по-цялостни и по-частични срещи все по условията на чл.10, точка 6 от правилника за рабо-

тата на парламента и във връзка с методиката за определянето на резултатите от изборите за народни представители, която е обект на отделно решение във връзка с закона. Ние предлагаме това да не се включва като точка първа от дневния ред още в този момент. Има политическа воля за това, казвам го определено. Парламентарните групи ще излъчват по един представител, ще се съберат в стая номер 9, за да се разисква по методиката.

АЛЕКСАНДЪР КАРАКАЧАНОВ: Кога е проявена тази воля?

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Говоря точно, както Ви го казвам аз.

И така, точка първа - Решението по процедурата по чл.101 - Законопроект за избиране на народни представители. Това е вече разискване по отлагателното veto на Президента на Републиката и проекторешението за националните средства за масова информация. За да бъде точно и ясно, ще гласуваме и ще дискусираме по този въпрос - проекторешението, свързано с методиката. Това да не бъде точка първа, защото трябва да има време да стане тази дискусия.

С други думи, предлага се включване в днешния дневен ред и на тази точка - Проект за решение във връзка с методиката за определянето на резултатите от изборите за народни представители.

Моля, гласувайте това предложение на Бюрото за дневен ред на днешното заседание.

Дневният ред се приема с 211 гласа за, 37 против и 12 въздържали се, а именно:

ДНЕВЕН РЕД:

1. Процедура по чл.101, ал.2 на Конституцията на Република България.
2. Законопроект за избиране на народни представители, общински съветници и кметове - процедура по чл.101, ал.2, практическо приложение.
3. Проект за решение за методика за изчисляване (или за определяне) на резултатите от изборите за народни представители.
4. Проект за решение за достъпа до националните средства за масова информация по време на предизборната кампания.

Моля, както Бюрото предложи, парламентарните групи да съобщят по едно име тук сега, за да се оттеглят в стая номер 9 да работят по методиката. И така по точка трета от дневния ред е формирана работна група в приблизителен състав: Снежана Богушарова, Иван Първанов, Бахри Юмер, Стефан Гайтанджиев, Йордан Кукуров, Марко Тодоров, Методи Недялков, Любомир Иванов, Жан Виденов, Красимир Премянов, Драгомир Драганов, Георги

Тамбуев, струва ми се и Владимир Сотиров.

Господата запачват в момента в стая N 9 и когато бъдат готови с едно, иска ми се всички да вярваме, общо предложение, то ще бъде сложено на разискване в пленарната зала.

Искам да кажа, че ако тяхното предложение е свързано с някаква рефлексия върху Избирателния закон, то той ще трябва да бъде видян още веднъж в тази му част.

И така точка първа

ПРОЦЕДУРА ПО ЧЛ. 101, АЛ. 2 ОТ КОНСТИТУЦИЯТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Напомням, че проектът за решение, който включва процедурни правила е разладен може би от ден и половина - два на народните представители. Бюрото направи едно, даже две заседания, на които те бяха разисквани и по принцип те се подкрепят.

Искам да помоля да имате предвид, че това са правила не само за този случай, а имат малко по-общо значение, затова не се опитвайте да ги приспособявате, много ви моля към конкретния казус.

Има думата господин Корнажев, а след това господин Велко Вълканов.

ПЕТЪР КОРНАЖЕВ: Господин председателю, госпожи и господа народни представители, аз смятам, че проектът на Бюрото е изцяло незаконосъобразен. Текстът на чл.101 е много ясен в трите алинеи. След като Президентът върне мотивирано закона във втората алинея Народното събрание го приема, разбира се, преди това го обсъжда, но го приема при особени условия. Това не е нов законопроект и поради това и двете алинеи на чл.1 в така наречените процедурни правила, са незаконосъобразни. Никакво обсъждане в Законодателната комисия не е необходимо, защото то е правено. Президентът е упражнил правото си по чл.101, а Народното събрание или Великото Народно събрание трябва да упражни своите права.

Втората алинея на чл.1 на пръв поглед изглежда, че урежда този въпрос, за да може само председателят на Законодателната комисия да направи доклад. И това е незаконосъобразно. Никаква комисия не внася този законопроект, повтарям, той се връща от Президента по силата на неговите конституционни правомощия. Оттам нататък пленарното заседание трябва да протече по предложението на Президента.

И още нещо. Вярно е в чл.86, ал.1 от Конституцията, че се говори за решение на Народното събрание, но с решения не може да се тълкува конституци-

онният текст, който е повече от ясен. Затова аз мисля, че ние просто трябва да преминем към разглеждане на предложението на Президента и след това да го гласуваме. Благодаря.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Г-н Велко Вълканов.

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ: Уважаеми колеги, най-напред едно чисто професионално възражение срещу това, което каза колегата Корнажев. Той говори за незаконосъобразност на текстовете, но не каза кой закон всъщност тук се нарушава. Няма закон, колега Корнажев, който ние тук да трябва да съобразяваме. Това е едно решение, което трябва да съответствува само на Конституцията. Не и на някакъв друг закон.

Сега да изложа своите съображения по изложеното решение за процедурни правила. Аз смятам, че възраженията на Президента дестабилизируют закона само в частта му, която е оспорена. Всички останали текстове си остават в сила както са. Те не могат да се дискутират, не могат да се променят. С оглед на това мисля, че трябва да има една такава разпоредба. Народното събрание обсъжда само разпоредбите, които са оспорени от Президента. Това трябва да се каже и трябва да бъде съвършено ясно.

Необходимо е по-нататък да има разпоредби, които да определят по какъв ред ще стане обсъждането на направените от Президента възражения. И аз предлагам следните текстове: на гласуване се поставя най-напред оспорената от Президента разпоредба. Ако оспорената разпоредба бъде приета с мнозинство повече от половината от всички народни представители, възраженията на Президента се смятат за отхвърлени.

Следваща алинея. Ако не получи необходимото мнозинство, оспорената разпоредба се смята за отпаднала от закона.

Следващо изречение. В този случай на нейно място могат да се предложат нови разпоредби. Новите разпоредби се приемат с обикновено мнозинство. Искам да подчертая нещо, което ми се струва важно. Конституцията изрично сочи онези случаи, при които трябва да се гласува с квалифицирано мнозинство. В този случай, когато се гласува една оспорена разпоредба в закона, изрично е казано, че трябва да има квалифицирано мнозинство. В останалите случаи, квалифицирано мнозинство не е необходимо. То не е указано в Конституцията и ние нямаме право да нарушаваме тази идея на Конституцията. Щом не е казано изрично, че трябва да има квалифицирано мнозинство, мнозинството ще бъде бикновено.

Това са предложенията, които правя за допълнение и промяна на процедурните правила.

Аз смятам, че тези текстове, които предложих, могат да заемат мястото

на сега посочения в решението чл.2. Те могат да бъдат разгърнати в три алинеи. Благодаря ви за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Благодаря, бихте ли ми дал и писмено текста? Господин Николай Павлов и искам да ви помоля да не правим от процедурата такава дискусия, че да не стигнем до това, за което я приемаме.

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Благодаря господин председателстващ, дами и господа, аз смятам, че в тезата на колегата Корнажев има твърде много правна логика, защото ние сме обсъждали законопроекта. Всички тези са разисквания, остава да се обсъжда само възражението на Президента. Следователно онова, което се съдържа в самото възражение, посочено като конституционно основание по чл.101, то е нещо, което трябва да бъде пред очите на всеки депутат. Обсъждане на това становище в съответните комисии не се налага. Друг е въпросът, че Народното събрание по друг повод може да реши, че трябва да го обсъди. Но ние говорим за основни процедурни правила. Тук има едно усложнение, с което колегата Вълканов изчерпва първата хипотеза, но не изчерпва втората. Аз се присъединявам към изложеното становище на колегата Вълканов, тогава когато Народното събрание трябва да утвърди вота си, той трябва да го утвърди с квалифицирано мнозинство - половината от всички. Но тогава, когато се стигне до хипотеза втора - да се гласува нещо различно от онова, което вече е утвърдено и е предмет на атаката на Президента, то мнозинството трябва да бъде обикновено - половината от присъстващите. Тук колегата Вълканов също е прав от мое гледище. Обаче аз искам да усложня малко хипотезата, затова защото в настоящия случай ние имаме точно такава хипотеза. Президентът връща законопроекта по чл.11 в частта му, в която е отхвърлен този текст, т.е. в гласувания текст вече не присъствува онова, което е предмет на спора - предметът на конфликта между двете гледища. С други думи ще се наложи във всички случаи да се предложи един нов текст. Конституцията не отговаря на въпроса дали Президентът следваше да посочи този текст. Нещо повече в тази ситуация някой би следвало да поддържа тезата и понеже ние нямаме парламентарния защитник като фигура, в крайна сметка разискванията ще се разпрострат по познатия ни начин. Но пак повтарям, тогава когато липсва редакция на текст, който е отхвърлен, ние трябва да създадем специално процедурно правило, което да уреди този въпрос, тъй като и в предложения от господин Вълканов вариант тази хипотеза отсъства. Благодаря за търпението.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Янаки Стоилов.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Уважаеми дами и господа, мисля, че направеното

предложение за решение е уместно, тъй като Конституцията урежда принципно процедурата за упражняване на правото на Президента да върне закона. И тъй като тя не урежда всички подробности, избран е според мен подходящият начин чрез допълването на правилника за нашата работа, ние да изчерпим тези въпроси и да се движим в едно пространство, по което няма да възникнат въпроси от гледна точка на процедурата.

Споделям обаче възраженията, които направи господин Корнажев категорично за ал.2, тъй като е излишно да се въвежда една специална и облекчена процедура. След като законът е върнат, ние трябва да действуваме по една и съща процедура, независимо точно къде е било констатирано това връщане. То е Народното събрание. Оттам нататък различия не са необходими. Следователно ал.1 урежда общия въпрос на чл.1.

Защо все пак мисля, че е подходящо да остане предвиждането за мнение от страна на Законодателната комисия? Защото, когато се гласува оспорен текст, може да се стигне до ситуацията, че този текст да не бъде подкрепен от парламента и тогава парламентът трябва да го замести с някакъв друг текст. Естествено е, че при това положение трябва да прибегнем до услугите на Законодателната комисия, която да формулира този текст, а това да не става напълно спонтанно и от всички посоки, за да не може да се стигне до уточняване на единно становище.

И накрая, втората ми бележка - мисля, че са основателни тези предложения, които направи господин Вълканов от гледна точка на последователността, в която да се обсъждат въпросите. И това трябва да се запише в чл.2. Че първо се подлага на гласуване върнатият текст, едва когато той не събере изискуемото вече квалифицирано мнозинство, трябва парламентът да се стреми към търсене на други решения.

Що се отнася обаче до последния спорен въпрос, по който господин Вълканов и Павлов имат единно становище, аз без да се противопоставям трябва да ви изложа и аргументите за другото становище - това, което е предложено от Бюрото. Тоест че и новият текст трябва да се гласува с мнозинство повече от половината народни представители, тъй като ние сме вече в една окончателна процедура, т.е. Президентът няма право втори път да върне новия текст, а иначе може да се стигне до спорния момент - да не би пък Президентът да има право да оспори и този текст, защото той е първият текст за парламента. Именно за да бъде окончателна тази процедура смятам, че и новото предложение трябва да бъде прието с това изискуемо мнозинство. Благодаря ви за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Благодаря Ви, повече ораторо-

ри няма. А, извинете, господин Чавдар Кюранов.

ЧАВДАР КЮРАНОВ: Аз имам една кратка бележка към това, което каза господин Павлов. Дали ние наистина можем да смятаме, че нямаме текстове по тези, които са оспорвани от Президента. Струва ми се, че това не е точно така. Нека да вземем чл.11.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Не, ние не говорим по този въпрос, господин Кюранов. Той ще бъде точка втора. Имаме текстове, разбира се, съгласен съм с Вас. Други оратори няма.

Сега, господа, да направим едно уточнение. Бюрото не защитава страстно своя проект, но аз съм длъжен да ви кажа все пак правната база, на която стои това предложение.

Господин Корнажев, в чл.101, ал.1 на Конституцията се казва, че Президентът връща за ново обсъждане, така че обсъждане има.

Второ, казано е, че връща закона, но по силата на принципа "който може повече - може и по-малко", той може да върне и отделни текстове. Затова и нашата конструкция в проекта за решение е тази и аз благодаря много, че тя намира една обща подкрепа.

Трето, Законодателната и всякаква друга комисия са просто помощни органи на парламента. Затова в ал.1 на чл.1 се казва, че Бюрото изпраща на комисии, но може и директно без комисии да внесе въпроса в пленарната зала. Но не го лишавайте от възможността то да се позове на компетентността на отделни комисии, именно в случаите, когато трябва да се редактират нови текстове. А това е свързано с обстоятелството, че един президент не е длъжен да върне текст или пък да формулира текст. Той връща теза, той връща тема. Той не е длъжен да прави такива формулировки и такива мотиви. Това е принципно и затова цялата тази палитра от възможности трябва да стои като една дискреция на самия парламент, тя е прочие неговата власт.

Дотук мисля, че проблеми не би могло да има и аз ще помоля господин Корнажев да прецени още веднъж. Може би първата алинея не трябва да бъде в този императив: "Бюрото изпраща...", а "Бюрото може да изпрати на съответната комисия или да го внесе директно...". Благодаря Ви, това е достатъчно.

И тогава "доклад прави комисията". Комисията прави доклад, ако парламентът ѝ го поиска в този случай. И господин Янаки Стоилов добре напомни, че трябва да се прави един нюансиран текст и вероятно е по-добре да се ангажира Законодателната комисия, отколкото да го сричаме тук в залата. Така че това нека да стои като възможност, то ни е прието и като задължение.

И последният въпрос всъщност се повдига по повод на чл.2 от проекта за

процедурните правила. Аз мисля, че трябва да приемем становището, което тук струва ми се, господин Янаки Стоилов много ясно разви.

Смисълът на едно президентско връщане е главно в това, каквото ще приеме по тази тема парламентът, то да бъде прието с едно мнозинство, наречено абсолютно - повече от половината от общия брой на народните представители, за да няма отново връщане и т.н.

Трябва да ви кажа, че преди да стигнем до тези правила, всеки може да мисли по различен начин и вярвайте, че направихме най-широки консултации със специалисти там, където има такъв опит макар и недостатъчен. Така че волята на парламента за едно или за друго, даже за отхвърляне на нещо трябва да бъде това абсолютно мнозинство.

И ако има един върнат текст, както предлага господин Вълканов, разбира се, че първо върнатият текст ще бъде сложен на гласуване. Но защо господин Вълканов предполага, че винаги ще има един върнат текст. Може да се върне целият закон. Правилата се отнасят за всичко. Ако даден текст е върнат, самият той ще подлежи на дискусия, но като дойдем до нашия случай, тогава господин Кюранов ще поиска справедливо думата и ще ви каже: "Не става дума за текста, който е гласуван, а за един друг, който не е гласуван". И този именно текст, който не е гласуван, по силата на цялата логика на чл.101, ал.2 ще трябва да бъде приеман или отклоняван, благодаря на господин Павлов, с абсолютно мнозинство от повече от половината от общия брой на народните представители, а не с обикновеното.

Аз искам да помоля при това уточнение да гласуваме проекта за решение с тези процедурни правила, с уточняването в чл.2, първо, върнатия текст, ако е върнат, и след това новия текст, но вече с мнозинството, за което стана дума. Господин Вълканов, то не е вярно във Вашата представа, но моля да не правим една дискусия.

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ: Аз не искам да правя дискусия, но това е свършено несъстоятелна теза. Вие подчинявате законодателството на друг правен режим. А това е неправилно. Може да се изисква квалифицирано мнозинство само в тези случаи, които са изрично посочени от Конституцията. И това е единствен случай - когато се преодолява възражението на Президента. Тогава трябва да скочим малко по-високо. В останалите случаи се гласува нормално.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Вълканов, благодаря Ви много. Втората алинея на чл.101 от Конституцията казва: "Народното събрание приема повторно закона или отделния текст с абсолютно мнозинство повече от половината..."

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ: Само по отношение на оспорваната тема.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Разбира се, само по отношение на оспорваната тема. И новите текстове са оспорени. Защо не прочетете, например, тези мотиви.

Давам думата на господин Хубенов и да преминем към гласуване, за да видим другото, което е по-важно.

РОСЕН ХУБЕНОВ: Най-напред Вие казахте, че Президентът не е длъжен да внесе текст, който да бъде гласуван. Ние всички трябва да бъдем наясно, че той не само че не е длъжен, но няма и право да внесе текст, тъй като правото на Президента да върне закона за ново обсъждане е компенсация за отнетото му правомощие по старата конституция той да има законодателна инициатива. По тази конституция Президентът няма право на законодателна инициатива, така че той няма право да внесе и алтернативен текст на текста, който е върнат. Това е първата ми бележка.

Втората ми бележка е по повод тезата на господин Вълканов - ние трябва да имаме предвид, че чл.101, ал.2, който е императивен и гласи, че Народното събрание приема повторно закона с мнозинство повече от половината от всички народни представители, касае всички хипотези и се явява *lex specialis*, така че това е едно допълнение към останалите случаи от Конституцията, които изискват квалифицирано мнозинство.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Ще преминем към гласуване. Заповядайте, господин Савов.

СТЕФАН САВОВ: Предлагам да прекъснем дебатите. Ние започваме пак да се повтаряме и е абсолютно безсмислено. Моля да предложите за гласуване това - да се прекъснат дебатите.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Направено е процедурното предложение. Гласуваме прекратяване на дебатите по този въпрос.

236 са за, 5 - против, 8 въздържали се.

Преминаваме към гласуване. Отново правя уточненията: в чл.1, ал.1 Бюрото може да изпрати (имам предвид на комисия, а не императив).

В чл.2 след първото изречение, че на едно четене се приема след гласуване, най-напред се поставя на гласуване върнатият текст (ако случаят е такъв - ще го формулираме) и след това новият текст, който ще бъде предложен. Това е уточнението, което се прави.

Остава формулата, че текстовете се смятат за приети, ако за тях са гласували повече от половината от всички народни представители, или пък са били отхвърлени.

Гласувайте правилата така, както са формулирани с тези уточнения.

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ (от място): Да не се гласува целият текст, а текст по

текст.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ (*звъни*): Извинете, господин Вълканов предлага да се гласува текст по текст.

Преминаваме към гласуването на чл.1 с алинея 1, 2 и 3 с уточнението, което направих в ал.1. (*Оживление в залата*)

ГЛАСОВЕ ОТ ЗАЛАТА: Ние гласуваме.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Анулирайте първото гласуване.

Преминаваме към гласуването на чл.1 от проектоправилата.

ГЛАСОВЕ ОТ ЗАЛАТА: Какъв е текстът?

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Алинея 1. "В срок до три дни от получаването на акта на Президента за ново обсъждане на целия закон или само на отделни части от него Бюрото на Великото Народно събрание може да изпрати върнатия законопроект на Законодателната или на друга водеща комисия или го внесе на заседание на Народното събрание за обсъждане."

Втора алинея. "Съответната комисия (това е хипотезата, когато то е пратено там) прави мотивиран доклад, а когато актът на Президента е поставен направо на заседание на Народното събрание - по него прави доклад (тук не трябва да бъде "по него се прави доклад", извинете) по него се прави доклад от Бюрото или от някоя парламентарна комисия, според материала."

Третата алинея: "Когато се налага от естеството на разглежданата материя, съответната комисия може да разработи нови проекти за съответни текстове на закона."

Гласувайте това съдържание на трите алинеи на член 1.

223 са за, 10 - против, 30 въздържали се.

Член 2. "Повторното приемане на закона или на отделни текстове от него се извършва на едно четене след гласуване. Най-напред се поставя на гласуване въртаният текст, ако случаят е такъв. След това се поставя на гласуване новият текст, който ще бъде предложен.

Не се считат приети текстовете, ако за тях не са гласували повече от половината от всички народни представители."

Моля, гласувайте това съдържание на чл.2.

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ (*от място*): Аз направих формално предложение.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Ние сме в процедура на гласуване. Другото е жестовете. Текстовете са точни.

ЧАВДАР КЮРАНОВ (*от място*): Искам думата по процедурен въпрос.

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ (*от място*): Защо не поставите на гласуване моето предложение?

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Ще го направя след това, ако то не получи подкрепа. Гласувайте, господа.

ЧАВДАР КЮРАНОВ: Искам думата.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Нека да прекратим това гласуване и ще се изкажете.

ЧАВДАР КЮРАНОВ: Господин председателстващ, колеги, искам да направя процедурно предложение...

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Не, не, ще го направите след това. Нека да привърши това гласуване.

ЧАВДАР КЮРАНОВ: Чакайте, то е свързано с...

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Тогава ще го оспорите, господин Кюранов, ако искате. Тогава бихте могъл да го оспорите.

ЧАВДАР КЮРАНОВ: Вижте какво, ако искате да се играем на оспорване и неоспорване, е друг въпрос. Тук беше направено предложение от господин Вълканов и то трябваше да се обяви като такова предложение.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Разбира се, ако това не получи подкрепа.

ЧАВДАР КЮРАНОВ: Един момент, трябваше да се гласуват двата различни текста, а така - когато се предлага еденият текст, народните представители не знаят другия текст предложен ли е или не е.

Предлагам да се предложи и той и тогава да продължи гласуването.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Първо, прекратете това гласуване и дайте резултат от него.

183 гласа за, 25 - против, 51 въздържаха се. Текстът се приема.

Господин Кюранов, правите ли формално предложение? Така е по чл.71, ал.2 от правилника, искам стриктно да спазваме всичко.

ЧАВДАР КЮРАНОВ: Господин председателстващ, правя такова предложение на основание на това, че народните представители нямаха яснота за двете възможни предложения и останаха с впечатлението, че се предлага само едното и предполагам, че на това се дължи и резултатът от гласуването.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Възражението, което правите, е по чл.71, ал.2 от правилника - председателят е този, който може да разпореда да се сложи на повторно гласуване. Правя това. Формулирам двете предложения:

Първото предложение, което е в основния текст на чл.2, коригиран в резултат на дискусиата, формулиран така: "Повторното приемане на закона или на отделни текстове от него се извършва на едно четене след гласуване. Най-напред се поставя на гласуване върнатият текст, ако случаят е такъв. След то-

ва - новият текст, който ще бъде предложин. За приет се смята текстът, за който са гласували повече от половината от всички народни представители."

Това е първото предложение.

Второто предложение (то е на базата на предложението на господин Вълканов, но то съдържа и друго)... Господин Вълканов, ние нямаме в дадена хипотеза оспорена разпоредба, а при Вас само става дума за оспорена разпоредба. Формулирайте си предложението.

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ: Моята теза е следната...

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Не тезата, формулирайте текста.

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ: Аз го дадох, Вие ще го прочетете. Ще поясня: само оспорваната част от закона се гласува с квалифицирано мнозинство - половината плюс един от всички народни представители. Новите текстове, които ще дойдат евентуално на мястото на оспорения, отпадналия текст - те ще се гласуват с просто мнозинство от присъстващите народни представители. Това е тезата, която аз поддържам и за която съм предложил текстове.

ГЛАСОВЕ ОТ ЗАЛАТА: Не е така!

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ: Как да не е? Вижте, Президентът издига възражения. Тези възражения ние можем да преодолеем само с едно по-високо мнозинство. Ако не успеем да преодолеем това възражение, текстът се смята за отпаднал и тогава започва една банална законодателна процедура. Тази законодателна процедура следва общия си ход и всички текстове се приемат с едно просто мнозинство.

ГЛАСОВЕ ОТ ЗАЛАТА: Президентът може да го върне втори път.

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ: Не може да го върне. Това е тезата, която Янаки Стоилов развива. Не може да върне закона, защото не е казано, че може втори път да го върне. Трябва да бъде изрично казано в Конституцията - може да върне втори път същия закон.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Тъй като дискусиата е приключила, но не само затова, а и защото от това място сякаш не приляга много подробно да се уточняваме - смисълът на предложението на господин Вълканов е (но той се отнася само за хипотезата в първата си част, когато с президентските мотиви е оспорена дадена разпоредба - тогава, когато той казва, тя трябва да бъде отпаднала или отклонена с абсолютно мнозинство повече от половината от общия брой на народните представители) - разбира се, че то стои в нашата хипотеза, но когато се изработва нова разпоредба господин Вълканов смята, че тя трябва да се приеме с обикновено мнозинство.

Това е неговата теза.

ЧАВДАР КЮРАНОВ (*от място*): Случаят е такъв.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Не е такъв случаят, господин Кюранов. Не се оспорва това, което е прието, а се разисква част от проблем, който ние премаме. Ще стигнем до това след малко.

Втората хипотеза, която ще бъде формулирана за гласуване, е на базата на общото предложение на господин Вълканов, че нови разпоредби се приемат с обикновено мнозинство. Това ще формулирам по-добре, когато дойде ред.

СТЕФАН САВОВ (*от място*): Президентът не може да го върне.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Нали това беше в дискусията?

Господин Андреев, имате думата, но нямам намерение да откривам дебати, дори и заради едно недоразумение.

АНДРЕЙ АНДРЕЕВ: Благодаря, господин председател. Не става въпрос тук да откриваме дебати, но аз мисля, че предложението, което прави господин Вълканов, противоречи на смисъла и идеята на Конституцията. И аз се присъединявам към изказването на Янаки Стоилов. Смисълът е, че всяко приемане от Народното събрание трябва да стане с мнозинство повече от половината от всички народни представители, а не по този начин, който се предлага.

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ: ... да се блокира приемането на закона?

АНДРЕЙ АНДРЕЕВ: Не е блокиране на закона, не е така.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ (*звъни*): Да не правим дебати, господа. Опитяхме достатъчно ясно и с оратори от името на Бюрото, ние сме вносителите на тези правила, да се уточни още веднъж, че след упражняването от един президент на едно отлагателно вето по дадена тема, всичко, което се приема и отхвърля трябва да стане с абсолютно мнозинство според нас от повече от половината от общия брой на народните представители.

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ: Това означава да не създадем никога закон.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Подлагаме на гласуване първия ариант. Чухте и втория вариант.

Чета още веднъж варианта на чл.2 на предложените в писмен вид правила, уточнени както следва: "Повторното приемане на закона или на отделни текстове от него се извършва на едно четене след гласуване. Най-напред се поставя на гласуване върнатият текст, ако случаят е такъв, след това се поставя на гласуване новият текст, който ще бъде предложен. За приет се счита текстът, за който са гласували повече от половината от всички народни представители."

Гласувайте, господа, най-напред това предложение на чл.2.

С 207 гласа за, 29 против и 33 въздържали се това съдържание на чл.2 се приема.

Другото предложение няма да се сложи на гласуване.

Ето, госопдин Темелков, отговорът на Вашия въпрос е в следващия член 3: "Чл.3. Когато един или повече от спорните или предложените нови текстове не бъдат приети след гласуване от повече от половината от всички народни представители, законът влиза в сила в останалата си част, съобразно чл.101, ал.3 от Конституцията."

Това е текстът, който трябва да се гласува. Аз продължавам, дължа Ви този отговор, ако това са толкова същностни текстове, които правят закона невъзможен без тях, просто той се смята неприет.

Моля ви, гласувайте съдържанието на чл.3, както беше докладвано преди малко.

Приема се с 222 гласа за, 8 - против и 19 въздържали се.

Последният чл.4 на проектоправилата гласи: "По неуредените с тези правила въпроси се прилагат съответно разпоредбите на глава осма от Правилника за организацията и дейността на Великото Народно събрание."

Моля, гласувайте.

При 219 гласа за, нито един против и 17 въздържали се обявявам решението, с което се приемат процедурните правила по чл.101 от Конституцията за прието. *(Звъни)*

Преминаваме към точка втора от днешния дневен ред

ЗАКОНОПРОЕКТ ЗА ИЗБИРАНЕ НА НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ, ОБЩИНСКИ СЪВЕТНИЦИ И КМЕТОВЕ - ПРОЦЕДУРА ПО ЧЛ.101, АЛ.2 ОТ КОНСТИТУЦИЯТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ.

Уважаеми дами и господа, своевременно на всички народни представители беше раздадено от ръководството на парламента становището на Президента на Републиката по две от идщите на Избирателния закон. Имате пред себе си президентски Указ N 251 и мотивите, подробно изложени по повдигнатите две теми.

Обобщавам. Първо, ще разискваме тезата за възможността или невъзможността български граждани, постоянно живеещи или пребиваващи трайно в чужбина да могат да гласуват там. След това по повод на чл.54, ал.4 на приетия Избирателен закон ще обсъждаме възможността обществени организации, които нямат характеристика на политически партии по силата на Закона за политическите партии, да участвуват в предизборната агитация.

Бих искал да ви предложа една конструкция за обсъждане, може би тя ще удовлетвори нуждата и ще направи по-целенасочено днешното обсъждане.

Напомням, че по чл.11 на приетия закон до този момент е приета една-единствена алинея: "Българските граждани, живеещи постоянно или пребиваващи в чужбина, които се намират в страната към момента на изборния ден, се вписват в изборителните списъци на страната, ако заявят лично желанието си да участвуват в изборите. Гласуването се отбелязва в задграничните им паспорти."

Това е гласувано. Напомням, че във от този текст беше разискван дълго тук един друг текст като самостоятелна алинея към тази тема. Той звучеше така: "Българските граждани, живеещи постоянно или пребиваващи временно в чужбина се вписват в изборителните списъци в чужбина, ако заявят лично желанието си да участвуват в изборите до деня на изборите включително. Гласуването се отбелязва в задграничните им паспорти."

Това е идеята, която беше сложена на гласуване тук и беше отклонена с волята на Народното събрание. Сега възможното разискване по този текст, който тогава не беше приет, е да се повтори гласуването след обсъждането, което трябва да стане в тази формула, в която тогава то беше сложено на дискусия и гласувано.

Няма пречка по тази същата тема за възможността на българските граждани да гласуват в чужбина, да бъдат направени и други предложения, но за гласуването там. За гласуването в страната има приет текст. Това е предложението на ръководството на парламента. Сега вие ще имате думата, моля ви обсъждането да се схваща не като желание да се повтори онази дискусия тогава, а да бъде много кратко.

Давам думата на господин Стефан Савов.

СТЕФАН САВОВ: Аз искам да направя едно процедурно предложение. По чл.11 сме имали вече дълги, изчерпателни дебати. Струва ми се, че сега първо трябва да се подложи на гласуване чл.11 така, както е бил гласуван, за да се види дали той ще събере повече от половината народни представители. Мисля, че това са 187 или 188 души.

Струва ми се, че да започнем отново да дебатираме този текст, това ще бъде ненужно, защото становищата са напълно ясни. Затова предлагам първо да гласуваме този член така, както е гласуван от Народното събрание, може да събере повече от половината от гласовете на народните представители или с други думи ще се върне на Президента и той в седемдневен срок да го публикува. Просто няма смисъл от дебати.

Ако не може, вече новият текст можем да го разискваме. Защото по чл.11,

така, както е гласуван, сме имали толкова много дебати, че сега, ако започнем отново, ще бъде напълно безсмислено. Благодаря ви.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: С други думи, господин Савов, Вашето предложение е текстът, който прочетох и който беше отпаднал тогава, да се сложи направо на гласуване. (*Шум в залата, Гиньо Ганев звъни*) Това е предложението на господин Савов, а не мое предложение.

Давам думата на господин Ненко Темелков за реплика.

НЕНКО ТЕМЕЛКОВ: Благодаря. Аз имам реплика към господин Стефан Савов. Мисля, че както господин Ганев каза, едната алинея не е спорна. И аз не виждам смисъл нея да я прегласуваме. С нея се урежда правото на българските граждани, които се намират в България, но постоянно живеещи в чужбина, да гласуват в България. Или вие искате ние пък тях да ги караме да отиват да гласуват в чужбина. Моля ви, според мен тази алинея изобщо не се налага да бъде прегласувана.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: По процедурата поиска думата господин Александър Величков. Нека кратко да говорим.

АЛЕКСАНДЪР ВЕЛИЧКОВ: Аз ще се опитам да кажа малко по-ясна това, което каза господин Савов и което не се разбра, струва ми се.

Президентът връща текста, който беше приет по чл.11. Той оспорва този текст, който тук е приет с мнозинство. Ние трябва да гласуваме отново този текст. Ако пак се приеме с мнозинство, значи това, което връща президентът, губи валидност. А ако ние отхвърлим сега с абсолютно мнозинство този текст, тогава вече можем да видим какъв нов текст ще приемем. Така че това е естественият ход на нещата.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Тази процедура най-малкото изглежда особена.

По процедурата има ли да се направи друго уточнение? Предавам думата на господин Тодоров по процедурата и да приключваме. Аз ще формулирам.

ТОДОР ТОДОРОВ: Уважаеми господин председател, уважаеми колеги, аз предлагам чл.11 да се гласува поименно. (*Ръкопляскания от страна на опозицията*)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Давам думата на господин Илиев по процедурния въпрос.

ИЛИЯН ИЛИЕВ: Уважаеми колеги, това, което съществува в приетия текст, и това, което е отпаднало, са две неща, които взаимно се допълват. Те едно без друго не могат и аз затова смятам, че по процедурата трябва да се приеме, че ал.1 не подлежи на гласуване и да се подложи на гласуване само ал.2 - отпадналият текст при първото гласуване.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има ли други становища?

Аз искам да кажа ясно и моля господин Величков да чуе добре. Ако прочетете внимателно мотивите на Президента по тази първа тема, ще видите, че той се противопоставя на това (опитвам се да си служа с неговия словоред тук), че приетият текст въвежда териториални предели в упражняването на изборните права. С други думи българските граждани, които ще бъдат в страната, приетият текст казва, че ще могат да гласуват тук и това не се оспорва от Президента, оспорва се другото, че не се дава възможност на тези български граждани в чужбина, да гласуват там. Така че обяснението, което преди малко даде господин Илиян Илиев, е вярното становище и според мен. Тоест български граждани, които живеят в чужбина, когато са тук, да гласуват в страната. Това е тема недискутирана и от гледище на Президента. Въпросът е другата част на проблема. Затова трябва да се дискутира сега, но кратко. Защото, както каза господин Савов, голяма дискусия беше направена в много заседания. Трябва да се премине към гласуването на хипотезата като самостоятелна нова алинея на чл.11 - български граждани, живеещи в чужбина или временно пребиваващи там, да могат да гласуват в чужбина, когато изразят желание за това.

Сега, преди да говорите, господин Воденичаров, чуйте добре всички, господин Стефан Савов (въпреки текста, в който се казва "обсъжда отново") каза: "Тази тема беше обсъждана дълго време с участието на много народни представители". Той предлага да няма дискусия и да минем към гласуване. Има ли някой, който да се противопостави на това предложение. Един оратор само, който да се противопостави на това предложение. Един оратор само може да вземе думата.

Давам думата на господин Воденичаров по процедурата.

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Уважаеми дами и господа народни представители, смятам, че ние трябва да проведем тези дебати, защото те са първите дебати, когато Президентът прилага, упражнява своето право на отлагателно veto.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Благодаря Ви, до тук, господин Павлов, с цялото ми уважение, само един народен представител се противопоставя на процедурното предложение. Това направи господин Воденичаров. Аз Ви моля много.

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Благодаря Ви, господин председател. Дами и господа, смятам, че първият въпрос, който беше изяснен от господин Ганев - отделяне на спорно от безспорно, вече сме го преодолели в едни бъдещи разисквания. Следователно следващата ал.1 на чл.11 - тя не буди съмнение. Будни съм-

нение и затова е върнато от Президента отново, което беше в старата ал.1 и което отпадна при гласуването.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Да, и аз го формулирах.

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: За да може да се проведе сега гласуване, без да се провеждат повече разисквания, трябва тази формулировка да бъде ясно и точно дефинирана от председателстващия...

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Аз ще го направя.

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: И ако тя евентуално буди някакви съмнения, то вече е воля на председателя да повдигне въпроса за обсъждане. Но във всички случаи ал.1, такава каквато сме я гласували, не буди съмнение и тя е извън предмета на разискванията днес.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Благодаря. *(Викове в залата и шум, председателстващият звъни)* Моля по процедурата, заповядайте и преминаваме към гласуване на процедурния въпрос, струва ми се, той е съвсем ясно поставен.

МАРИЯНА ХРИСТОВА: Искам да възразя на становището на господин Павлов. По принцип се намираме в процедура на ново обсъждане и на гласуване на двата текста, съобразно указа на президента. Член 11 има една-единствена алинея и ако ние приемем, че тя не се оспорва, излиза, че просто няма какво да обсъждаме. При всички случаи тази нова процедура на обсъждане и гласуване предполага обсъждане и на текста, който се съдържа в единствената алинея на чл.11. За да бъде приет отново този текст е необходимо наистина онова мнозинство, което чл.101 от Конституцията изисква, за да може този текст да бъде приет. При това положение, смятам, че правилата бяха достатъчно ясни, на обсъждане и гласуване щеше да се подложи както вече приетият от Народното събрание текст на чл.11 и на чл.54, така и новият текст, който се твърди, че е изработен и ще ни се предложи за ново гласуване.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Сега, за един момент. Най-напред предложението е по темата да няма дебати, а да се преминава към гласуване. След това ще уточняваме другото. Преди да гласувате по тази процедура, нека да се има предвид и това, че, разбира се, когато една формулировка иска своето уточняване, то ще бъде направено. Това е рутинно. То е и парламентарно.

Гласуваме предложението да няма общи дебати. Не мога да разбера? Направено е процедурно предложение, ако искате господин Савов по процедурата да се изкажете - заповядайте. Той иска думата, господин Спасов, има я. Имате думата, господин Спасов.

ДОБРИН СПАСОВ (БСП): Тук се повдига нещо, което много пъти е ста-

вало - някакви невероятни процедурни усложнения изяждат нашето парламентарно време. Аз решително възразявам срещу отклоняване на разискванията по същество, тъй като смятам, че президентският указ с мисловното си равнище, с аргументацията си е една обида за националната правна култура. *(Възгласи и силен шум в залата от страна на опозицията)*

Заявявам това и в изказване ще се опитам съвсем строго да го докажа. Защото наистина тук ако има нужда от нещо, то е от разисквания по същество. От сериозни политически анализи. *(Ръкопляскания от мнозинството)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Моля ви, много станаха ораторите по една процедура, която се изясни. Който подкрепя процедурното предложение по темата на чл.11 да няма общи дебати, а да преминем към формулиране и гласуване, гласува за, който е за дебати - гласува обратно. Моля ви гласувайте.

Процедурното предложение да няма обсъждане по темите, които са предмет на отлагателното вето и да се премине към гласуване е отклонено, защото то се подкрепя от 105 гласа, 147 - против и 19 се въздържат.

Искам да помоля - като се има предвид, че дебати по тази тематика бяха развити, дали не бихме могли тогава - говорим тук членовете на ръководството на парламента - да внесем заедно с вас едно лимитирано време за дебатите. Предложение?

Предложение на господин Корнезов до 5 минути.

Има предложение до 5 минути - то е добре. Който подкрепя предложението дебатите да бъдат... Добре.

Добре. Първо предложение - до 5 минути, второ предложение - до 3 минути.

И още едно предложение на господин Спасов - до 10 минути, той е записан оратор.

Гласуваме първото предложение до 5 минути.

Това е процедура, господин Йорданов, и не ме карайте да Ви кажа, че когато има три предложения, не могат да се проведат и поне 5 и 3. Първото е до 5 минути.

Това предложение за дебати за всеки отделен народен представител до 5 минути се отклонява, защото за са гласували 119, 116 - против и 10 се въздържат, които очевидно имат стойността на гласове против.

Който подкрепя процедурното предложение дебатите да бъдат до 3 минути, гласува за, който е против - обратно.

Със 100 гласували за, 133 - против и 7 - въздържали се се отклонява и това процедурно предложение,

Тогава би трябвало да остане практиката на парламента до 10 минути. (*Звони*)

Има думата народният представител господин Румен Воденичаров.

СТЕФАН САВОВ (*от място*): Не сме гласували 10 минути.

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Господин Савов, нали знаете, че когато не стигне времето тук, излиза във вестника?

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Гласуваме третото процедурно предложение - дебати до 10 минути за всеки оратор поотделно.

Със 150 гласували за, 83 - против и 10 - въздържали се дебати до 10 минути за всеки народен представител.

Най-после има думата господин Румен Воденичаров.

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Уважаеми дами и господа народни представители! Дебатите, които ще водим сега, не са излишни. Те представляват един нагледен урок по парламентарна демокрация. В момента, когато втората камара на парламента не е извън парламента в полугладна стачка... (*оживление в залата*) ролята ѝ съгласно разпоредбите на новата Конституция се изпълнява от Президента... (*Оживление в залата*) взаимният контрол на различните власти вече е налице и това е забележително, защото се случва за първи път от няколко десетилетия в нашата страна (дадено да не е за последен).

Народното събрание вече прие повече от 70 закона. Някои от тях не са приложими, защото за прилагането им са нужни други, с които те са органично свързани - например, Законът за спекулата за съжаление не работи. Други са с неперфектни текстове - резултат от бързивата и липсата на дългосрочна прогноза за ефекта от прилагането на съответния закон.

Къде тогава да търсим критерия за добрия закон?

Мненията са най-различни. В случая мнението на народното представителство и на Президента се различават. Народното събрание твърди с предлагания закон, че той осигурява активно избирателно право, но за съжаление без режийните разноски; спестява значителни суми от държавния бюджет; спестява дипломатически усложнения; спестява и персоналното неудобство на избирателите с двойно гражданство (мога да поясня после какво представляват такива персонални неудобства).

Президентът от своя страна смята, че законът не е прав, всъщност ние смятаме, че той не е прав, а именно, че се нарушава гарантираното от Конституцията избирателно право на българските граждани в чужбина.

Истината, господа, вероятно се намира някъде по средата. Изборите са сложни. Те не са само парламентарни. Те трябва да се подготвят за по-кратко време от първите. Изборите са едно от скъпите удоволствия на парламентар-

ната демокрация. Избраната система е пропорционална, така че избирателят в чужбина, по принцип настроен опозиционно към БСП, трудно би могъл да разбере за кого дава гласа си, защото синият цвят е най-малкото с три нюанса сега, а общо опозиционните партии, които ще имат поддръжка от нашата емиграция, биха били повече от 20.

Нека да видим коя политическа сила у нас какво би могла да спечели от гласоподавателите си в чужбина. Българската социалистическа партия ще спечели гласовете на работниците в Съветския съюз и работниците от посолствата, които са изпратени с благословията на други членове или на бивши членове на Българската социалистическа партия. Съюзът на демократичните сили във всички разцветки ще спечели гласовете на т.нар. "политическа емиграция" в Западна Европа, САЩ и Австралия. Казвам "така наречената", защото единици са тези, които се върнаха в отечеството си след падането на едностранния авторитарен режим. Тези гласове не могат да променят изборните резултати, но териториалното ограничаване на изборните права на тези наши сънародници, както ги нарича Президентът, ще доведат до намаляване на техния интерес към България и по-точно ще намали финансовата помощ към опозиционните партии и на първо място към СДС... (Оживление) Разбира се, от това ще пострада и хуманитарната помощ въобще за България.

Смятам, че политическата култура на тези наши сънародници, на тези българи, е достатъчно висока, за да разберат, че ако правим това ограничение, то ние го правим не с цел дискриминация, а с цел икономия на време и на валута за Република България.

На трето място - Движението за права и свободи, което не се е отказало от участие в изборите като политическа сила, е движението, което губи действително от разпоредбата на чл.11 на Избирателния закон. Достатъчно беше Президентът, чийто поглед се рее на Запад, да погледне на Изток, за да разбере, че след като веднъж бе приета пропорционалната система в ущърб на Движението за права и свободи (това вече веднъж го казах), логично беше да се очаква и следващият ход, а именно - намаляване на гласовете, подадени за кандидати от мюсюлманската група чрез гласуване само на територията на страната. Теоретически, господа, заплахата е следната: за 20 мандата Движението за права и свободи се нуждае от около 600 хиляди гласа. От Република Турция за ДПС биха могли да гласуват 150-200 хиляди българи-мюсюлмани при приемането на подходящ закон. Това ще означава, че от около 6 на сто относителният дял на протурската групировка с лидер Ахмед Доган в нашия парламента ще се вдигне на 9-10 на сто, а тя е открито протурска, защото работи срещу единението на българската нация с претенции за колективни, а не за индивидуални чо-

вешки права, с политическа дейност на турски език, с неподписването на българската Конституция от депутатите, избрани от смесените райони, с амбицията да потурчи българските мюсюлмани в Родопите, с опити да бъде политическа сила на верска основа.

На подобни домогвания на лидери като Ахмед Доган, Юнал Лютфи, проф. Татарлъ, ние като парламента не можем да даваме зелена улица! (*Частични ръкопляскания*) Ако България е суверенна държава, никакъв натиск от страна на турския министър-председател или от Държавния департамент на САЩ не трябва да ни разколебят, а този натиск е масиран тези дни. (*Частични ръкопляскания*)

Аз се надявам, че Президентът ще разбере дълбоките мотиви, поради които ние гласувахме чл.11 в този му текст. Нека се надяваме, че следващият закон ще бъде по-демократичен, но и за него от решаващо значение ще бъде лоялността на лидерите на Движението за права и свободи към нашата нова демокрация, а за депутати като господин Сотиров и господин Станчев (не знам дали са тук днес) бих добавил: не е оправдано, въпреки че не е и вярно, падайки от балкона да крещим само "Пада ми балтонът!" Ефектът от падането ще бъде отрицателен както за балтона, така и за този, който е в него.

В заключение искам да приканя народното правителство да гласува и на трето четене без промени двата члена (всъщност сега говорим само за единия от тях) от Закона за избиране на народните представители, общински съветници и кметове и като поблагодари на Президента за неговото демократично тълкуване, да му го предложи за публикуване в същия вид без изменение. (*Частични ръкопляскания*)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата народният представител Добрин Спасов.

ДОБРИН СПАСОВ: Добрин Спасов от Българската социалистическа партия, но ще говоря само от свое име. Вече казах нещо, което бе посрещнато с възмутени викове отъдно и може би с мълчаливо неодобрение отляво. Сега съм морално задължен да се обоснова.

И така, в името на Конституцията, пред която и досега не е положил клетва, Президентът постанови Великото Народно събрание, което пък преди месец се саморазпусна като велико, да обсъди повторно току-що приетия Избирателен закон. Ако пряко се намесвам в обсъждането на президентския указ, то е защото той ме засяга и професионално - не просто партийно, както вероятно предполагат някои. Някога, когато Желю Желев не беше президент, а студент, аз му бях преподавател по формална логика... (*Оживление в залата, реплики: "Без спомену!"*) Това не е история. Сега ще видите, че има съвсем пря-

ко отношение към президентския указ.

Затова сега ми беше любопитно да прочета на първо място в мотивите за ново обсъждане на Избирателния закон (цитирам) "очевидното противоречие между неговия член 11 и съответните текстове на Конституцията". Този мотив беше подхванат от един многогласен парламентарен и журналистически хор и вече много дни звучи в ушите на най-широката публика.

Така според мел се разпространява още една сред много заблуди. Това, разбира се, след като се каже, трябва и да се докаже. Най-просто и ясно казано според президентския указ ние, парламентаристите, сме изпаднали в логическа противоречивост, защото сме и приели с Конституцията, и отхвърлили със закона едно и също нещо. Какво е то и как се доказва извършеното спрямо него интелектуално прегрешение? Доказателствената маневра на Президента включва фактическо свеждане на съответния конституционен текст до съждения от рода на "всеки пълнолетен (и т.н.) български гражданин, където и да е той, има право да гласува". Вижте твърдението на страница 3. Такава теза наистина се съдържа в Конституцията, но не е вярно, че чл.11 включва тъкмо нейното отрицание. Като предвижда гласуване само върху територията на страната, то той (този член) фактически влиза в противоречие не със съждението "всеки, където и да е той, има право да гласува", а със съждение като "всеки има право да гласува, където и да е" - т.е. навсякъде.

Въпреки еднаквите елементи на езиковия им израз, поради различната им структурираност те, тези две съждения, не са едно и също нещо и не са логически задължени да имат еднаква юридическа съдба. Или приемаме, или отхвърляме и двете.

Човек може без страх от непоследователност, която е другото име на противоречивостта, да приеме първото и да отхвърля второто, т.е. се съгласява с "всеки, където и да е, има право да гласува" и да възразява срещу "всеки има право да гласува, където и да е".

Впрочем, взето буквално, второто съждение е явен абсурд, който за съжаление се толерира от господин Президента с възраженията му, цитирани преди малко и от господин Гиньо Ганев, срещу упражняването (подчертавам думата "упражняването") на избирателните права в определени, както се е изразил Президентът, териториални предели.

Истината е, че всяко конкретно осъществяване на всяко общо право става в конкретно пространство и време. Истината е, че всякога и навсякъде, при всяко насрочване на избори, чрез простото определяне на избирателни пунктове, ако щете, се отхвърля в буквалния смисъл на "всеки има право да гласува, където и да е", което би могло да означава гласуване вкъщи, в леглото, край Чер-

ното, Червеното или синьото море.

Пак ще повторя - срещу несравнимо повече повтаряната заблуда - отхвърлянето на този абсурд не означава отхвърляне и на всеки, където и да е той, има право да гласува, което се отнася не до конкретното упражняване, а до принципното признаване на избирателни права.

Колкото и да са тясно свързани въпросните актове от една страна, признаването и провъзгласяването, а от друга - упражняването и осъществяването, те не се сливат до отъждествяване. Тяхното различаване не е интелектуален дефект. Абсолютното им приравняване би било начало на една логическа линия, която води до премахване на всякакви граници, както между основен и специален закон, така дори и между право и задължение и не в някаква реална Конституция, а само в социална фантастика от рода на старокмунистическите утопии би могло да се има предвид осигуряване на всички хора всички възможности за упражняване на всички техни права.

Въпреки всички усилия да се създаде обратното впечатление, "провинението" на чл.11 не е нито чисто българско, нито чисто социалистическо. Мнимото противоречие между нашия закон и нашата Конституция, открито от нашия Президент, характеризира правовия ред и в не наши страни. Затова може да се направи специална справка, но не е нужно да се губи време за това.

Става дума за страни, които едва ли някой би си позволил да нарече недемократични.

В нашия случай оспорваното съдържание на чл.11 - гласуване само в границите на България, се налага и от сериозни финансови съображения, и особено от техническите изисквания на приетата система за провеждането на предстоящите сложни избори.

Един голям мисловен дефект на президентския указ е, че не е обърнато никакво внимание на тази страна на въпроса, че след като сме приели да правим заедно такива и такива избори по такава и такава система, гласуването в чужбина става почти неосъществимо.

И все пак аз не бих упрекнул Президента изобщо в нелогичност, нито адвокатите на президентския указ в нищожност. Нашата обща зла съдба е, че преди да сме юристи или философи, сега и тук сме главно политици. А естеството на интересите, които изразяваме, може да е такава, че да е логично защитата им да става с нелогични средства.

Във всеки случай политическият смисъл на разгорелия се спор е несравнено по-важен от неговата юридическа дреха и логическа структура.

Може би защото наистина никак не държа да стана или да остана политик, бих приключил изложението си, ако има време, с един ако щете скандален из-

раз на пределна политическа откровеност по въпроса, по който и БСП, и СДС бяха, така да се каже, обществено предизвикани.

Преди гласуването на чл.11 депутатът от ДПС Емил Чавдаров или Сабри Хюсеин, или нещо подобно, призовава парламентарното мнозинство да си признае, че съобразява предложения текст преди всичко с предвиждане как биха гласували емигриралите в Турция български граждани от турски произход. А във в."24 часа" от 15 август двете големи политически сили - БСП и СДС в множествено число, т.е. СДС-тата, бяха иронизирани, че са направили табу от думата "турци" в предизборен контекст. От издевателското заглавие "Кой казва "турци", иска да каже, че никой не смее да произнесе тази дума в такъв контекст, Владимир Райчев подчерта, че най-голяма чужбинска концентрация на български паспорти има в Турция. Защото там живеят и четири милиона души, напуснали България след 1928 година.

Не бих спорил по въпроса кой е виновен за скритите зад тези цифри човешки трагедии. Но като човек, който не се бои от обвинение в национализъм, защото всякога, и преди, и сега е бил против всякакви националистически прояви, ще си позволя да наруша споменатото табу. Като имам предвид данните за числеността, разпределението, зависимостите, в които се намират и отстоянието на нашите емигранти в чужбина, смятам, че обективният смисъл, голата същност на разглеждания президентски указ е специална грижа да гласуват колкото е възможно по-масово българските граждани от турски произход в Турция.

Казах и бих могъл да кажа още нещо за формалните дефекти на дрехата, с която несръчно се прикрива тази политическа голота. Между другото мисля, че въпреки цялата си равноправническа видимост, гласуването в чужбина би било привилегия на нашите изселници в Турция...

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Спасов, вижте часовника до себе си, защото електронното табло...

ДОБРИН СПАСОВ: Само две минути, ако не възразява аудиторията.

ГЛАСОВЕ ОТ ЗАЛАТА: Нека да говори.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Но не го казвайте на мен, госпожа Илчева, кажете на колегите си, които протестират.

Имате думата, господин Спасов.

ДОБРИН СПАСОВ: Между другото ставаше дума пак за формалните дефекти на президентския указ. Между другото, мисля, че въпреки цялата си равноправническа видимост, гласуването в чужбина би било привилегия на нашите изселници в Турция, например в сравнение с емигрантите ни в Германия, при условие, че немските власти продължават да не разрешават, а турските

власти вероятно ще разрешат гласуване на своята територия.

Но да оставим настрана юридическия и логическия формализъм. Най-лошото е, че съдържателно разгледани, внушенията на президентския указ неволно обслужват една вредно национална, подчертавам неволно, една вредно национална, бих казал дори антинационална политика. Трудно е да се каже точно колко турци с български паспорт в Турция биха участвували в нашите предстоящи избори. Но предполагам, че ако гласуването стане на турска територия, те ще се окажат извънредно много.

И защо да крия? Не мисля, че всички биха били движени от еднозначни родолюбиви чувства. Миналото и сегашното им положение може да насочи мнозина от тях към поставяне на Майката им България във все по-голяма зависимост от Майката им Турция. Във всеки случай те биха гласували откъснати от конкретния ход на нашите конкретни социални процеси. Биха гласували повече или по-малко повлияни от един чужд политически климат, при една власт по-недемократична от нашата.

Нека това изявление не скандализира някои прекалени дипломати. То се опира върху най-нови преценки на такава авторитетна организация като Амнисти Интернешънъл.

И така едва ли трябва да се съмняваме, че българското гласуване в чужбина би усилило неблагоприятните външни въздействия върху демократическия процес у нас. Това е още едно сериозно основание за запазване на законовото разпореждане да гласуваме само в границите на България, с което, както се опитам да покажа в началото, не лишаваме никого от общите му конституционни права.

Напоследък се чуват гласове, че с такава позиция по такъв въпрос БСП щяла да сплоти пак цялата ни опозиция. Според мен би било добре да е така. Но още по-добре ще е такова обединение да стане в името на обционационалните ни интереси. А това, според мен, означава то да бъде обединение и с БСП.

Мисля, че сегашната обстановка, това, което става около нас и малко по-далече от нас, би трябвало много сериозно отново да ни накара да помислим колко голяма е нуждата от възможно най-широко национално обединение.

За съжаление вместо да бело-зелено-червенеят, някои посиняват до черно в усилията си да събират антисоциалистически гласове на всяка цена.

ГЛАСОВЕ ОТ БЛОКА НА СДС: Времето!

ДОБРИН СПАСОВ: Но не ще успеят много дълго да представят като грижа за родината онова, което по своите резултати би било наша все по-голяма национална деградация. Благодаря ви за търпението. *(Ръкопляскания в блока на БСП)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата за реплика господин Узунов.

АТАНАС УЗУНОВ: Само две минути, господин председател, затова ще си позволя да чета.

Уважаеми господин професоре, като професор по логика дадохте определена характеристика на Президента на България като студент. От гледна точка на формалната логика действително, ако тази Ваша характеристика е вярна, Вие действително не е трябвало да бъдете професор. (*Шум в залата, смях и възгласи: "У-у-у!"*)

Във втората точка логически се стремите да докажете, че се инсценира правовият ред в редица страни. Доводите Ви. Няма: "У!" тук, господа, има защита на национални интереси в условията на демокрация!

Доводите Ви - "мисловен дефект". Не може един парламентарист, който уважава себе си, да определя мисловния дефект. Вие гласувахте против моето предложение да се ходи на психиатър при дадени случаи (*Смях в залата*)

Финансовият ни дефицит, който, да, да, беше три към еди-колко си... Финансовият ни дефицит, който в момента се предлага като аргумент за недемократично решение, за недемократично решение, не може да послужи. Нашите хъшове са били... и Странджата ги е хранил. И тази държава, която може да има консулства в целия свят (*протестеращи възгласи в залата*), които не ги създадохме ние, не беше направено другаде.

Второ, или по-точно трето. Националният интерес на България изисква демокрация и то такава, че всеки българин, независимо къде се намира, да се чувства българин. Вие знаете, че в Балканската война дойдоха пеша от Америка и от Съединените щати.

И третият момент. Господин Воденичаров (*Шум в залата, Иван Гинчев ръкопляска*). Господин Воденичаров, аз не съм си слагал чалма, ама Вие бяхте с чалма определено време. Бъдете любезен сега да бъдете по-разумен.

ИВАН ГИНЧЕВ: И тя беше червена.

(*Ръкопляскания на места в залата*)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата за реплика господин Йордан Василев.

ЙОРДАН ВАСИЛЕВ: Благодаря Ви, господин председателю. Уважаеми колеги, изслушах изказването на господин Добрин Спасов, вместо 10, отне 15 минути на залата. Но все пак беше поучително да чуем една стройна наистина от логическо гледище реч на професор по логика.

СТЕФАН СТОИЛОВ: Тя е за умни хора.

ЙОРДАН ВАСИЛЕВ: Тази логика беше издържана, вероятно от научно

гледнище. Но мисля, че тук сме се събрали за нещо друго.

По фактическата страна. Не е вярно, че гласуването на нашите съграждани, които не живеят на наша територия, ще коства скъпо. Изрично става дума за гласуване за тяхна сметка, каквато и форма да има то - чрез пътуване до посолства, чрез писма и т.н. За суми не става дума. Мисля, че не става дума и за количество гласове, което би се отразило изобщо някак си особено осезателно върху изборните резултати. Миналата година гласуваха около петдесет хиляди българи, които живеят в чужбина. Тази година може да се предполага, че техният брой ще бъде и по-малък. Така че не става дума дори за влияние върху изборния резултат, а за един нравствен дълг на отечеството към неговите чедаци, които са в чужбина.

Аз не приемам тази логика на господин Спасов, че само българските турци са в чужбина. Въпроса искам да поставя ясно и категорично. Една партия в продължение на половин век пропъждаше български турци, не само български турци, но и българи по чужбина, които се разсеяха по целия свят. Сега тази партия иска да им отнеме правото да гласуват. Не да участвуват в изборите като количество, а да ги унизи, след като ги направи насила емигранти по политически причини - членовете на БЗНС "Никола Петров", социалдемократи, демократи, след като ги унизи икономически и направи по-късно икономически емигранти, сега тя иска да им каже: "Не, вие не сте пълноправни граждани на България."

Това ще се реши днес - дали ще се поправи, ще се извини тази партия пред тези страдалци в чужбина или не желае. Затова аз поддържам предложението да се гласува поименно. Благодаря ви. *(Ръкопляскания от страна на опозицията. Възгласи от страна на останалата част от залата)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Давам думата на господин Едвин Сугарев.

ЕДВИН СУГАРЕВ: Уважаеми господин председател, дами и господа народни представители, преди малко Добрин Спасов, да, проф. Добрин Спасов, уважаемият професор Добрин Спасов изказа становището, че опозицията се страхувала да говори за турците, които са напуснали България.

Аз не се страхувам, господин професор. Турци са, истина е, по етническа принадлежност. Само че освен това те бяха и са български граждани. И кой направи така, че 200 хиляди от тях да напуснат България? *(Реплики от залата)* кой организира най-позорния морален и физически геноцид над тях в нашата история, от който още не можем да изтрием срама от челата си? Кой извърши над 120 политически убийства в този процес, господин Спасов? *(Шум в залата, възгласи)*

Съжалявам, господа социалисти, но това е безсрамие. *(Възгласи, председателстващият звъни, ръкопляскания от страна на опозицията)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Благодаря Ви. Господин Спасов иска да използва правото си на дуплика. След репликите напомням, че това е две-три минути.

ДОБРИН СПАСОВ: Всъщност аз не се чувствавам нито най-малко засегнат от това, което тук говориха под формата на реплики.

Първо, господин Узунов беше прекалено емоционален, така както е може би подходящо да бъде на митинг, но той с нищо не засегна основната теза на изказването ми. Тя е отхвърляне на обвинението срещу нас, срещу парламента, който е приел чл.11. Отхвърляне в смисъл, че не е вярно президентското твърдение, че този член противоречи на съответното конституционно положение. Това, което за мен в случая беше най-важното, никой не засегна абсолютно с нищо.

Това, което съвсем накрая говори господин Едвин Сугарев, да уважаваният като писател, но не като политик Едвин Сугарев, мисля, че това го паскае малко повече, аз мисля, че изрично направих уговорката, че не бих спорел по въпроса кой е виновен по въпроса за емигрантската човешка трагедия. Бих могъл да приведа десетки свидетели, които да кажат какво е отношението ми към т.нар. възродителен процес, например. Не става дума за това. Ставаше дума за нещо друго във втората част на изказването ми. Ставаше дума, че при сегашната политическа обстановка, при сегашните политически влияния върху тези хора там, това, че те наистина са откъснати от конкретните социални процеси в нашата страна, наистина трябва да се предполага, че са под влияние на един чужд политически климат, наистина са зависими от една власт, която си позволих да кажа, че е по-недемократична. Но това не означава, пак повтарям, че ние ги лишаваме от изборителното им право.

Аз подчертах нещо, което кой знае защо всички критици на чл.11 упорито заобикалят. Това е, че противоречието, в което ни обвинява Президентът, е характерно за правовия ред в поне от половината демократични страни в света. *(Реплики от залата)* Защо тогава смятате, че това е някакво специално прегрешение на българските социалисти? Това за мен е абсолютно неясно.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата народният представител господин Иван Генов.

ИВАН ГЕНОВ: Уважаеми господин председател, уважаеми колеги, в началото бих искал да отбележа, че просто смехотворно бе процедурното предложение да не се дискутират фантастичните мотиви на президентския указ.

По същността на чл.11 мога да кажа следното. Наистина съгласно чл.26 на

Конституцията българските граждани, където и да се намират, имат всички права и задължения по нея. Когато обаче българските граждани напуснат пределите на страните, самите те съзнателно самоограничават възможностите да се ползват от правата си и да изпълняват задълженията си. С други думи, териториалните предели, за които ни упреква Президентът, че сме въвели в закона при упражняването на изборителните права, имат за своя първооснова личните решения на всички наши граждани, които временно или постоянно се отправят в чужбина. Питам аз: как там те могат да се ползват от правото си на здравословна и благоприятна околна среда, да се ползват от безплатно медицинско обслужване, как те могат да защитават отечеството, което е дълг и чест на всеки гражданин, как ще изпълняват воинските си задължения, как ще плащат данъците си? Или може би, ако в деня на изборите има българи в Космоса, то ще настояваме ли за изборна секция и в космическия кораб?

Абсолютно безпочвени и спекулативни са всякакви внушения, че чрез текста на чл.11 българските граждани в чужбина се лишават от изборително право. Една лъжа, когато се повтаря, не става истина. Ние сме постановили само къде може да се осъществява това право - тук, в България. Затова инфантилни са всякакви разсъждения от типа: държавата е майка за едни и мащеха за други.

Повечето държави в света, например Гърция, Чехословакия, Финландия, Португалия, Югославия, Англия, Малта, Япония, Северна и Южна Корея, Бразилия, Унгария и т.н. не осигуряват гласуване за парламентарни избори на свои граждани в чужбина.

Много други страни например Германия, Швейцария и т.н. не разрешават на тяхна територия да се произвеждат избори на чужда държава. Само четирипет държави средногодишно искат разрешение за гласуване у нас. За нормален четиригодишен цикъл това прави по-малко от 20 страни, които осигуряват гласуване на свои граждани в чужбина на примера на България.

Тогава, господа и господин Президент, ще се осмелите ли да обвините в недемократичност и в ограничаване на основни права по-голямата част от държавите в света? Въобще не отговарят на истината твърденията във Вашия указ, че текстовете от Изборителния закон противоречат на някои международни актове, по които Република България е страна.

Защо не посочихте конкретно кои международни договори нарушава нашата държава? Защото няма такива. Не само лъжа, а просто духа некомпетентност от указа. При всички случаи, миналогодишните избори доказаха, че огромното мнозинство български граждани в чужбини, въпреки десетки милионите разходи, не участваха в тях, защото изборителното право не е задълже-

ние нито у нас, нито навън. Не е ли по-добре най-малкото 200-та милиона лева, които биха отишли за гласуване в чужбина, да се използват за задоволяване на жилищните нужди или за здравеопазването?

Вие, господа, изваждате от контекста на Конституцията едно право и съвсем не ви е грижа за другите права на българските граждани в чужбина. А да не говорим за техните задължения.

Тук не искам въобще да говоря за онези няколкостотин хиляди български граждани, които продължават при развитието на демократичния процес у нас да нанускат страната и да се настаняват в една съседна нам държава. Не бих законодателно съдействувал за утвърждаването на каквото и да е съмнително влияние на друга държава у нас. В тази връзка много моля, господин председателствуващ, Бюрото на Великото Народно събрание да осигури преди гласуването на текстове, свързани с чл.11, оглавяването на ултимативното писмо на турския министър-председател до българския министър-председател. Страната има право да знае с какъв ултимативен тон разговарят съседни нам държави.

Искам също така да отбележа, че който е на кормилото на държавната власт, е длъжен да отчита значението на фактора време. Напомням факт от най-новата европейска история: на 2 май 1989 г. в Холандия се разрази правителствена криза. Изборите бяха насрочени за септември същата година. В края на май правителството заяви, че не може да осигури гласуване на холандците в чужбина, поради недостатъчно време.

Наложените от някои политически сили дебати в парламента и връщането на приетия вече Закон за изборите по повод мястото за гласуване на българските граждани в чужбина, носят преднамерено конфронтационен характер и преследват ясна политическа цел - блокиране и отлагане за неопределено време на изборите, определени за 29 септември тази година. Някои явно се страхуват от резултатите от изборите за народни представители, общински съветници и кметове, след които неизбежно и конституционно следват преките президентски избори. Ако някои смята да си играе с промени в Конституцията, трябва добре да знае, че последователността на изборите може да придобие и друг ред - първо президентските избори.

И накрая искам да отбележа, че със своя указ, като отчитам мотивите му, Президентът присвоява на практика компетенциите на Конституционния съд по чл.149, ал.1, точки 1 и 2 за даване на задължителни тълкувания на Конституцията и за установяване на противоконституционност на законите.

Смятам, че Президентът и неговото обкръжение трябваше да претеглят много добре всички тези аргументи, преди да предприемат действия, заплаш-

ващи стабилността в страната.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Реплика на господин Красен Станчев.

КРАСЕН СТАНЧЕВ: Господин председателю, аз мисля, че тази реплика ще ми даде възможност да се откажа от записаното си изказване. Бих искал да спомена следното. Вече двама народни представители от БСП се опитват да покажат с различни аргументи, че пропуснатата разпоредба или така да се каже духът на чл.11 не е в противоречие с Конституцията. Прилагат се и логически похвати, и логически разсъждения. Ще взема отношение и към похватите, и към разсъжденията.

Логическият похват на господин Генов и редуцията до абсурд, разбира се може да бъде употребяван по всеки един повод тогава, когато Президентът по някакъв начин се проявява пред обществеността. И това парламентарната група на БСП не пропуска да го направи. По е важно обаче да се осъществи и оценя по същество дали негласуваният, именно от парламентарната група на БСП, текст на чл.11 не създава една гълнота в закона и не го превръща в нещо като дух и буква, което е в противоречие с Конституцията.

Има една елементарна логическа процедура, очакването на квантора на всеобщност за всички термини, които съществуват в едно изречение, което и направи господин Добрин Спасов. В същото време самият текст, както е даден на чл.26, ал.1 започва - ще го цитирам: "Гражданите на Република България, където и да се намират имат всички права и задължения по тази Конституция."

Този текст започва както обикновено започва едно изречение с подлог. Не знам дали това е ясно на всички. Този подлог може да бъде употребен в две езикови форми. Може да бъде употребен без член, може да бъде употребен и с пълен член, с член в случая, понеже става дума за множествено число. Тогава когато..., аз съжалявам, че трябва да ги обяснявам тези неща.

ГЛАСОВЕ ОТ ЗАЛАТА: Времето за репликата мина.

КРАСЕН СТАНЧЕВ: Както казва Александър Йорданов какво искате за времето - времето е 45 години. Така че?!

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Станчев, дали под формата на реплика Вие не се изказвате?

КРАСЕН СТАНЧЕВ: Употребата на член в подлога в това изречение на чл.26, ал.1 означава, че става дума за всички граждани. Аргументите оттук нататък, редуцията до абсурд естествено може да бъде прилагана. Разбира се обаче, тогава когато имаме чистата логическа форма е едно, друго е, когато имаме пространство и време като допълнителни параметри на това съждение. Естествено е да речем българските граждани в чужбина да не могат да служат

в Българската армия, която се намира на територията на страната и защитава територията на страната. Защо трябва да се въвеждат и цитират такива, с извинение, глупости.

Аз смятам, че непълнотата на закона наистина го прави закон с противоречия с Конституцията. Именно чл.26, ал.1.

Другият аргумент - финансите - също не важи, както беше няколко пъти казано.

И третият аргумент - демократичността на държавите. Демократичността на държавите, които така или иначе имали ограничения именно на това право, т.е. правото на своите граждани, намиращи се в чужбина да гласуват. Наистина има такива държави и те са много. Те са много повече от тези, които бяха изброявани в тази зала, но нито една от тези държави, които бяха изброени в тази зала не са постъпвали с поданиците си така, както е постъпвала българската държава за последните 45 години. И тук става дума за друго - за едно допълнително измерение на логическите разсъждения. А това е моралното разсъждение. И колкото и да се опитвате да ругаете, да речем, господин Узунов, който се опита да изходи от такива морални съображения, това няма да стане.

Аз смятам, че Президентът наистина е направил една грешка със своя указ. Той така или иначе визира парламента, защото решенията на парламента са в края на краищата колективни, интересубективни, без индивидуално авторство. Аз на негово място бих обвинил парламентарната група на БСП в поведение, което противоречи на Конституцията и в желание да прокарва разпоредби, които са изгодни точно на тази партия.

НАДЕЖДА ИЛЧЕВА (от място): Като станете президент ще имате възможност.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Аз искам отук нататък наистина всеки много строго да спазва времето и не искайте от Бюрото да замества правилника всеки миг и секретарките, и квесторите едновременно. Господин Петров иска реплика, Вие искате да се изкажете, също ще Ви запиша.

ГЕОРГИ ПЕТРОВ (БЗНС "Н. Петков", СДС): Аз искам да направя реплика на господин Генов, по повод на неговото изказване. Той многократно ни сравни с Швейцария, с Австрия, с други демократични страни, които просто имат традиции в демократизма. Господин Генов, за жалост България - вие сте дипломат и знаете, няма добър имидж в света. Тя има имидж на страна, която прекомерно много е замесена с тъмни дела - търговия с наркотици, търговия с оръжие, опит за убийство на папата...

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ (от място): Кой търгува с оръжие бе?

ГЕОРГИ ПЕТРОВ: Вие това много добре го знаете и именно ние сме длъжни да изтрием това петно, този имидж, който вашата партия, Българската комунистическа партия, сега социалистическа създаде на България. Ето защо вие имате върху какво да се замислите. Не е без значение факт и това, че много страни държат да имат лоби в различни страни.

Вземете една Полша - над три милиона и половина живеят във Франция, над 11 - 12 живеят в САЩ. Ние също трябва да държим на тези българи, които напуснаха именно поради вас. Те бяха прокудени от тежкото положение в тази страна, тъй като просто не могат да свързват двата края от режима, който вие именно създадохте. От милиардите дългове, които именно вие натрупахте и които именно те и техните деца трябва да ги изплащат.

Ето защо аз смятам, че просто вашите желаниа и стремежи тези хора да дойдат да гласуват в България са просто неосъществими практически, тъй като само един билет от Париж до София струва над 10 хиляди лева вече. Да не говорим за един билет от Отава - Канада, от САЩ и от други места. Просто мисля, че трябва вие като една партия, която е виновна за тази национална катастрофа да се замислите върху това.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Трите минути изтекоха. Благодаря Ви. Процедурно предложение - заповядайте.

НАДЕЖДА ИЛЧЕВА (БСП): Господин председател, доколкото разбрах беше направено процедурно предложение от господин Генев да бъде изслушано писмото, изпратено от министър-председателя на Република Турция до уважаемия министър-председател на Република България. Моля да се подложи на гласуване това предложение и съответно да бъде доведено до знанието на народните представители.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Аз не можах да разбера какво прибавихте към искането на господин Генев. Той каза преди гласуването, не ми напомняйте, Благодаря Ви. Службата и интелектът ни работят добре. Има думата господин Христо Христов.

ХРИСТО ХРИСТОВ: Уважаеми председателно, уважаеми колеги, за разлика от колегата Румен Воденичаров, аз мисля, че този спор, който водим тук не е нужен на България. По моя преценка, до този спор се стигна от едно обръкване на партийните карти в парламента, в резултат на онова напомпване, което за съжаление през изминалите месеци много пъти ни е било присъщо и ние не съумяваме да намираме добрата мярка, за да поставим прерадата пред излишните дискусии. Ще си позволя още едно обръщение към проф. Добрин Спасов.

Господин Спасов, Вие силно акцентирахте върху формалната логика, но на

мен ми се струва че тук преднина трябва да има не формалната логика. Тук преднина трябва да има диалектичката логика, към която съм убеден, че Вие се отнасяте с особена симпатия и преди всичко - конституционната логика. Тази конституционна логика повелява нещо: когато приемаме един принцип, ние го приемаме и с неговите предимства, и с неговите неудобства. Принципът, въздигнат в Конституцията - право на глас на всеки български гражданин, създава и реални неудобства на нашата държава, но ако ние започнем така лековатото да елиминираме принципите на Конституцията тогава, когато те са неудобни за нас, следователно ние поставяме под съмнение самото действие на Конституцията.

Това е голямото, от което според мен трябва да изхождаме, когато пристъпваме към тази действително голяма и значима тема. Парламентарната група на Българския земеделски народен съюз - единен застава зад становището, изразено от българския Президент, именно защото тук се защитава един безспорен конституционен принцип. Ние сме особено чувствителни към българите, които са в чужбина, и не просто от сантиментализъм правим това. Ние съзнаваме, че България е само 9-милионна държава и тя трябва да брани, тя трябва да подава ръка на своите чедра, където и да се намират те. Ние им дължим една почит, ние им дължим едно признаване, ние им дължим едно българско "благодаря" за всичко добро, което мислят (дори само да мислят и нищо реално да не направят за България) Ние трябва да приобщаваме тези българи към лоното на България, а не да ги отдалечаваме. Това е голямата истина, от която изхождаме. Аз не бих правил сметките, господин Воденичаров, колко за кого ще гласуват. Тяхно право е да изберат за кого ще гласуват. Само ще си позволя да напомня пред всички вас, че ние също така съзнаваме, че голямата част от това, което наричаме българска политическа емиграция, е излязло от редиците на Българския земеделски народен съюз. Дали тези дейци и представители ще гласуват за Българския земеделски народен съюз - това не е мотивът, който ни ръководи. Ръководят ни други съществени неща. Ако се върнем назад в нашата история ние ще видим, че закваската на българския демократизъм се слага в XVIII и XIX век, когато истинските достойни мъже на България са в Сърбия, във Влашко, в Одеса и в Женева и те реципират идеите на Великата френска революция, за да ги пренесат на родна земя.

Следователно България трябва с български аршин да мисли как ще реши въпроса по отношение на българската емиграция. Нека да престанем с дребни политически сметки по този въпрос. Нека с една широта, нека с едно по-голямо вътрешно богатство и благосклонност да подходим към онези българи, които са се пръснали из целия свят.

Що се отнася до въпроса за Турция, трябва да ви кажа, че аз съзнавам всички неудобства в пъпната мяра, в която ги съзнавате всички вие.

Вие, господин Спасов, искате да се разграничите от думата "национализъм". Аз мога да кажа, че в български политически речник думата "национализъм" и "шовинизъм" в много голяма степен е пресилена. Ние преди всичко трябва да говорим за българско родолюбие. На това българско родолюбие дейците на Българския земеделски народен съюз са категорично верни, но дали демонът, който се размахва тук, е толкова голям и толкова зъл, колкото искат да ни внушат с математическите си изчисления някои от нашите колеги. На нас ни се струва, че това не е така, Може би имаме 300 - 400-хиляди емиграция, но възможността тя да бъде разиграна по този начин, по който се лансират тук идеите от наша гледна точка, това е недостоверно, но даже и да е достоверно ние се нуждаем от истината. Трябва да имаме куража да видим истината в очите и ако това е денят, ако това е поводът да изпием една горчива чаша - нека да имаме куража да го направим.

Такова е нашето отношение към този деликатен въпрос. Завършвам с апела - не раздувайте този въпрос, той не заслужава да бъде предмет на парламентарна криза. *(Частични ръкопляскания)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: За реплика има думата господин Балабанов.

ПЕТЪР БАЛАБАНОВ: Уважаемии господин председателствувач, уважаемии колеги! Обсъждаме един въпрос в продължение на много дни. Обсъждаме един въпрос, който има принципно измерение, но който за нас, седящите в тази зала, днес има и съвсем конкретно значение - т.е. той води след себе си определени следствия за българския народ и определени следствия за нас самите.

Вярно е - българските хъшове са живели с хляб и вода, както посочи господин Узунов, за да се борят. Вярно е също, че в момента в България се провежда стачка - едно от исканията на която е да се дадат средства за поддържане на здравеопазването на страната в елементарните му възможности. Това не е хляб. Това е нещо много по-страшно.

Бих искал да приканя ораторите, които взимат отношение по този въпрос, да вземат отношение не толкова по абстрактните принципи, не толкова по отвлечените идеи, а по няколко съвсем конкретни въпроса, без да си отговорим на които ние можем още една седмица да говорим със същия успех.

Тук, в тази зала, различни оратори назоваха различни цифри на българската емиграция в чужбина. Те варираха от 400 хиляди души, доколкото си спомням изказването на госпожа Константинова, до 40 хиляди души, което преди

малко заяви господин Йордан Василев. Все пак, господа, как може да се организира технически гласуване, когато ние не знаем дали да изпратим в Швейцария хиляда бюлетини или 50 хиляди бюлетини?

Това е само едната страна на въпроса. Другата страна на въпроса е, че техническата организация на гласуването в чужбина, ако ние искаме да го направим перфектно, на практика не може да бъде осъществена за 50 дни. Тоест този, който реално иска ние днес, сега, извън абстракцията да приемем решение за гласуване на българите в чужбина, иска отлагане на изборите.

Най-накрая в този кръг от въпроси - след като не знаем нито колко българи има в чужбина, нито колко от тях биха желали да гласуват, нито имаме сигурност, че сме в състояние да осъществим перфектно провеждане на изборите, то ние със своето евентуално положително решение отваряме широка възможност за изборни фалшификации.

Аз не засягам въпроса за това коя политическа сила какви гласове очаква от чужбина, но още отсега съм сигурен, поради вече заявените съмнения от много политически сили, че тези резултати ще бъдат посрещнати с известна доза подозрение от всички и ще бъде много трудно да се докажат.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Балабанов, репликата не би трябвало да бъде реч.

ПЕТЪР БАЛАБАНОВ: Завършвам, господин Ганев. Искам да помоля да се вземе отношение по още един въпрос: правото да избираш власт едновременно е свързано със задължението да участваш в осъществяването на тази власт. Тук не става дума само за военната служба, но ако избирателите от Онтарио (Канада) предпочитат народен представител от Българската социалистическа партия, те ще определят политическата ситуация в България по един определен начин. Съгласни ли ще бъдат другите политически сили с това, при условие, че тези хора нямат намерение да се връщат в България и нямат намерение да поемат каквито и да било морални или материални ангажименти към нашата страна? Ето това е последният парадокс, за който исках да кажа.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата народният представител Александър Йорданов.

АЛЕКСАНДЪР ЙОРДАНОВ: Уважаеми господин председателстващ, дами и господа народни представители! И вие сте свидетели, че парламентарната група на Съюза на демократичните сили беше против разгръщането на едни такива дебати, защото времето наистина лети и най-доброто решение на днешната ситуация е актът на гласуването. Дебатите обаче станаха факт. Тук, в началото на тези дебати, се спомена за "полугладна стачка". Преждеговорившият господин Балабанов също спомена за стачка. Днес думата "стачка" е ед-

ва ли не в устата на всички, но аз искам да ви кажа, господа народни представители, че има хора, които се намират в перманентна умствена стачка... (*Смях и оживление в залата*) Още от времето, когато са си внушили, че в марксизма и неговите теории има логика. Нещо повече, има хора, които искат да подменят конституционните и моралните съображения със съображенията на една Капълъ чарши - т.е. на един политически пазар. За тях всичко може да се изтъргува, всичко може да се продаде и всичко може да се купи - важното е те да печелят.

В политиката, обаче, има не само интереси, но и ценности. Ако ние гледаме на политическия живот само от гледна точка на интересите на една или друга политическа сила, то ние сме умствени слепци или това, което казах в началото, ще се намираме в перманентна умствена стачка.

Позволете ми да разгледам проблема, който ни вълнува, от три аспекта. Първият аспект - конституционното право. Той бе засегнат от мнозина и по него е достатъчно само да бъде цитирана Конституцията - нещо, което направих още преди няколко дни, когато се обсъждаше същият въпрос. Има обаче и още едно право и то е свързано именно с ценности, а не просто с интересите и това право е моралното право.

Тук се спомена за това кои точно ще бъдат хората, които ще имат или няма да имат правото да гласуват в чужбина. Бе изтъкнато от много оратори, че това щели да бъдат граждани, които се намирали в Турция, и човек като че ли остава с впечатлението, че това е всъщност най-голямата грижа на някои от ораторите. Моето впечатление от досегашните дебати е, че Българската социалистическа партия е разтревожена главно от факта, че български граждани, които отидоха на така наречената "голяма екскурзия" в Турция, ще имат възможност евентуално да гласуват там. Това е впечатлението, което бе оставено в тази зала.

Да се мисли така парциално, да се мисли така на парче е просто политически елементарно. Българските граждани в чужбина са тези, които дадоха милиони левове и долари през тази година за лекарства за българските деца - нещо, което господин Балабанов спомена, но в друг смисъл. В момента почти няма болница в България, в която да не пристигат лекарства именно от българите, живеещи в чужбина. Аз съм напълно убеден, че много от партийните функционери на Българската социалистическа партия през годините са се лекували именно с лекарствата, пристигали от българи в чужбина.

Разглеждайки този въпрос, ние трябва да гледаме на тези хора като на българи, които просто милеят за България. Нещо повече - тук разговаряме за правото на българските граждани да гласуват, но сякаш забравяме, че има голяма

разлика между Германия и България. Например:

В Германия германецът живее и по-заможнo, и по-богато, отколкото той, германецът извън Германия. С българския гражданин обаче не е така. И тук може да попитате дори българските дипломати. Дори и те ще ви кажат, че българският гражданин в чужбина като че ли живее по-добре, отколкото българският гражданин в България. А това е изключително важно. И сега ще ви го обясня.

Това означава, че в България благодарение на комунизма и социализма са създадени непоносими за много хора условия на живот. Създадени са условия, при които едни хора живеят в гарсонiere, мазета и тавани, а други, като милия господин Лилoв, се разполагат в огромни вили.

В този смисъл ние трябва да ликвидираме представата за българина в чужбина като емигрант, като човек, прокуден от своята родина, и да му върнем поне моралното право да се чувства неразделна част от тази родина и да разширява и да се бори за разширяване на нейната духовна територия, за разширяване всъщност на нашата, на всички нас национална духовна общност.

Въпросът, който обсъждаме, има очевидно и още един аспект. Той е свързан с националното право. Ако всичко казано дотук бе свързано просто с човешкия морал, с чувството ни за справедливост, за доброта, за човечност, чувство, загубено през дългите години на сладкодумните гости на държавната трапеза, то има и национално право. Става дума за това, че всички български граждани носят по някакъв начин в себе си образа на България. И независимо от техните политически и други разбирания, желаят с нещо да участвуват във възможването и утвърждаването на България пред света.

Аз няма да кажа това, което каза Георги Петров - да заличат лошият спомен или лошото впечатление, оставено от България. Тъй като никога не съм мислил, че това е лошо впечатление, оставено от България, по-скоро е лошо впечатление, оставено от комунистическата, социалистическа система и нейните представители. Но националното право на тези хора не може да се отнема, да се почувствуват приобщени с България. Ами нали този човек в Турция, който ще пожелае да вземе участие и да гласува, да гласоподава в едни избори в България, този човек ще се върне към своя български паспорт? Той ще отиде в посолството и ще иска български паспорт. Ами нали точно този акт, който е индивидуален за всеки човек, не под силата на нагайката, не с полицейския кордон, не с водните струи. Точно този индивидуален акт на всеки, тъй като гласоподаването е индивидуален акт, ще бъде всъщност завръщането на този човек към България, най-напред към българския паспорт и след това към свидния образ на родината.

Тези неща, скъпи приятели и уважаеми народни представители, трябва да се разбират. Защото другото е просто сметки, интереси, другото е просто Капъль чарши в българския парламент. Благодаря за вниманието. (*Ръкопляскания в блока на СДС*)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата господин Ненко Темелков:

НЕНКО ТЕМЕЛКОВ: Благодаря, господин председателю. Ще бъда съвсем кратък.

Аз благодаря на господин Йорданов, така сладкодумно приказваше, че почти ме убеди.

ГЕОРГИ ПЕТРОВ: Да, значи ще гласувате.

НЕНКО ТЕМЕЛКОВ: Имам известни съмнения по отношение на това дали живеещите в Турция ще извършат индивидуален акт и съмненията ми произтичат от това, че миналата година турското правителство не разреши да се гласува на турска територия, а тази година разрешава. И дали това гласуване ще бъде индивидуален акт или ще бъде под строй?

Ето, тези съмнения господин Йорданов не успя да разсее у мен.

ГЛАС ОТ ЗАЛАТА: За тях той не мисли.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Благодаря ви. Имате думата за реплика.

СТЕЛЯ БАЧИЙСКА: Благодаря ви. Аз също ще бъда максимално кратка. Имах намерение да оспоря твърденията на господин Йорданов, но няма да го направя, защото той доказва тезата, която бих желала да защитавам, че животът на българите, които живеят извън България, е много по-различен от животът на българите, които живеят в България.

Бих прибавила само още един факт. През изминалата последна година този живот безкрайно много се промени. И ние трябва да помислим върху въпроса. Тези, които през изминалите няколко десетилетия, за някои те са даже много повече от 45 години, последните 45 години, защото политическа емиграция за съжаление България винаги е имало, но само за последните 1-2 години нещата в България и от политически, и от икономически аспект толкова много се промениха, че аз си задавам въпроса, който би трябвало да си зададем всички и на който би трябвало да отговорим: за какво ще гласуват българите, които през тези последни две години не са в страната и реално не познават обстановката в нашата страна? Как ще се проведе предизборната кампания в чужбина? Как ще бъдат съставени бюрата, които ще организират изборите? И всички останали технически въпроси, които произтичат от този политически въпрос. Кой ще определя живота на българите тук, в България, и по

какъв начин? И кой трябва да направи това?

АЛЕКСАНДЪР ЙОРДАНОВ: Правителството.

СТЕЛЯ БАЧИЙСКА: Това са парламентарни избори, които ще определят как ще се развие животът на нашия народ отгук за следващите 4 - 5 години. Благодаря ви.

АЛЕКСАНДЪР ЙОРДАНОВ: Като в Съветския съюз, с военен преврат.

СТЕФАН СТОИЛОВ: И в Саудитска Арабия.

АЛЕКСАНДЪР ЙОРДАНОВ: Абсолютно ще го развиете живота.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Искам да напомня, ако това има някакво значение, че има най-малко още 10 оратори без репликите, които гарантират речите.

Има думата народният представител Петър Берон.

ПЕТЪР БЕРОН: Уважаеми колеги, започва да ми става малко неудобно, слушайки толкова много усуквания, които ние високопарно наричаме дебати на една и съща тема. И си представям как ни слушат в градовете и селата на нашата страна хората, които се чудят как да свържат двата края и преуморените хора, които вечер се връщат от полето или стачкуват в мините. Ние наистина се наддумваме тук по един въпрос, който изисква много по-малко приказки.

Разбрахме, че нашият президент не е добре подготвен по формална логика. Това не е за чудене, като се има предвид качеството на преподаването. В края на краищата какъвто и даскалът, такъв и ученикът. *(Смях в залата)*

СТЕФАН СТОИЛОВ: Има и невъзприемащи.

ПЕТЪР БЕРОН: Все пак ми се струва, че професор Добрин Спасов, преподавайки на студента Желю Желев, би могъл и той да научи нещо от него. Казано е: *docendo discimus**. И ако е понаучил нещо от него, ако е поел малко от неговия вроден демократизъм, той не би направил това изказване, което направи преди малко.

Това, на което искам да се спра по-специално, е малката практическа стойност, изразена във влияние върху цялостния изборен резултат на тези гласове, за които става дума. Много хора идваха при мен и ме убеждаваха за необходимостта да се попречи на българските граждани в Турция да гласуват, защото това щяло да има катастрофални последствия за нашата страна, за необходимостта да се приеме да не гласуват българските граждани в чужбина, защото голям брой от тях миналата година били гласували всъщност с червената бюлетина и т.н., и т.н.

Нищо от това, което ми беше казано, не можа да ме убеди. За мен, за мо-

* Като учим другите, ние се учим сами - Бел. ред.

ята лична позиция по възможността и по правото на българските граждани в чужбина да гласуват няма значение в чия мелница ще налечат вода и към чий избран резултат ще допринесат. Това е едно основно право. И аз абсолютно не се смятам във възможност да им го откажа по никакъв начин, независимо от това за кого те ще гласуват.

В практически план ми се струва, че опасението да не се повлияе много от страна на българските граждани в Турция е неоснователно. Доколкото зная, има 40- 50 или 60 хиляди души с български паспорти, които в момента живеят в Република Турция. Ако е въпросът да се направи на инат и на всяка цена те да гласуват, те са достатъчно организирани, за да се качат на 100 или 200 автобуса и да дойдат до Свиленград да гласуват. Те могат да го направят.

Така че не е толкова сериозен този опит, който се прави да им се попречи и не е никак морален.

Що се отнася до останалите българи в чужбина, ако миналата година са били 54 хиляди, тази година да са 100 хиляди, това са пак два или три мандата. Това е незначителен брой от мандатите в това Народно събрание. Това почти няма значение за конфигурацията на бъдещото Народно събрание.

Защо тогава се опъваме толкова много? И една определена групировка в това Народно събрание затруднява толкова много работата му? И поставя толкова големи препятствия пред едно Народно събрание, което наистина няма време?

Трябва да си призная, аз просто имах желание да помогна на БСП да излезе от това конфузно положение, в което се оказа с минимални практически резултати да си навлече псувните на огромен брой хора. Аз просто бих помолил нашите колеги от БСП да размислят струва ли си наистина да покажат, че са мнозинство и че искат, могат да си потвърдят решението. В това никой не се съмнява. Те са наистина мнозинство и могат да си гласуват така, както си пожелаят. Но това, уверявам ви, наистина не си струва. Не си струва! Просто направете този жест да се види, че ние протягаме ръка на нашите съотечественици по света. Те в момента може и да не изпълняват определени свои задължения към България, но те ще се почувствуват наистина свързани с тази страна и ще се почувствуват задължени да допринесат за нейното благо повече, ако срещнат десницата на майката родина, ако те наистина видят едно доверие и едно благоразположение от страна на новата българска действителност, даже дадена им в аванс.

Мисля, че това не може да бъде отказано. Ако това бъде отказано, ще се види, че тук има една група, която ни приема, ни предава.

Ще ми се така, както навремето англичаните са изпращали за един бри-

тански поданик на другия край на света, чиито права са накърнени, цял военен кораб, който обикаля света, за да отиде и да му помогне, така ми се иска и на мен един българин, с български паспорт в джоба, където и да се намира по света, да може да каже, както римлянинът някога: "Не ме пипай, аз съм римски гражданин!", "Аз съм гражданин на България!" Благодаря ви. *(Единични ръкопляскания от залата от страна на опозицията)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Правя едно предложение. Господата Драгомир Драганов, Славян Сапарев и Стефан Нешев искат да направят кратки предложения за текст по материята. Нека да им дадем думата, да се чуе това, да се разпространи, а след това ще дадем една малка почивка. Има думата господин Колев за реплика.

МИЛАН КОЛЕВ: Дами и господа, аз имах намерение да направя реплика още по изказването на господин Александър Йорданов, но това ми желание беше засилено от изказването на господин Берон.

Първо, господин Йорданов е специалист по стачките - гладни, сити, палатъчни и т.н., и имам чувството, че в момента е в умствена стачка. *(Александър Йорданов: А Вие кой сте? Вие по какво сте специалист?)*

А господин Берон каза да не увъртаме. А аз ще ви кажа следното: щом искате да не увъртаме, дайте сега преди да гласуваме, нека Министерството на външните работи и Министерството на финансите да кажат ясно и откровено на българския народ колко ще ни струва това удоволствие, щом удоволствието миналата година ни е струвало 20 милиона лева. *(Реплики от страна на депутати от БСП: "Тридесет милиона лева")*

И второ, аз мисля, че прекалено много се говори тук, започват да се повтарят ораторите и правя процедурно предложение да прекъснем разискванията и да пристъпим към гласуване.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Процедура на господин Милош Савов.

МИХАИЛ САВОВ: Господин председателю, уважаеми колеги, от хода на интересните дебати аз за себе си оставам с дълбокото убеждение, че ние вече се изчерпахме. Всичко основно беше казано, започваме повторения, при това не съвсем творчески.

Като изхождам от казаното, предлагам, господин председателю, наистина да направим опит да икономисаме малко парламентарно време, да прекратим дискусиата по този въпрос и да преминем към гласуване. Благодаря ви. Държа много това формално предложение да бъде гласувано.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Благодаря ви, разбира се, ще бъде гласувано. Има думата господин Йорданов за дуплика. Това е единстве-

ното, на което имате право, но то не е малко.

АЛЕКСАНДЪР ЙОРДАНОВ: Уважаеми господин председател, вземем думата, за да отговоря, да репликирам господина, когото нямам честта да познавам. (*Оживление в залата*) Имам чувството, че той много рядко се е появявал в нашия парламент и просто не го познавам.

(*Надежда Илчева: "Не, Вие дълго сте отсъствували"*)

Да, разбирам, че господинът е отскоро в парламента. В този смисъл, не знам доколко е запознат с начина на говорене в този парламент, но искам да му кажа, че българският парламент не е бакалница, не е Министерство на финансите, и ако случайно господинът работи в тази сфера, там, където всичко може да се купи и всичко да се продаде, аз просто искам да му кажа, че ние тук обсъждаме какъв да бъде текстът на закона, а кой ще осъществи закона, за това вече си има съответните държавни органи. Когато ние тук правим закон, господине, ние излизаме главно от конституционните, юридическите и, разбира се, моралните, гражданските предпоставки, тъй като сме, първо, хора и, второ, народни представители.

Оттук наатък вече бакалските сметки са приоритет може би на Българската социалистическа партия. Затова аз не мога повече да се занимавам с такъв въпрос - за бакалските сметки. (*Единични ръкопляскания от опозицията*)

ХАСАН АЛИ: Благодаря, господин председател. Уважаеми колеги, аз моля дебатите да продължат, тъй като навреме дадохме заявка, но представител на Движението за права и свободи още не се е изказал.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Не въпреки заявката, но просто не е дошъл редът на представител на това движение според броя на ораторите и искането на думата.

Предлагам да гласуваме направеното предложение дебатите да бъдат прекратени с условие, ако това се приеме, да се даде думата на господин Драгомир Драганов, Стефан Нешев и Славян Сапарев, защото ще направят писмени предложения по текста. След това ще има почивка и ако това се приеме, ще се премине към гласуване.

Който подкрепя предложението да се прекратят дебатите, гласува за, който е против - обратно. Три минути при условията, които казах.

Напомням, господин Лютофиев, че ще се приложи правилникът парламентарна група, която не е имала оратор, след прекратяване на гласуването, ще има правото да говори.

Моля ви, гласувайте!

Със 194 гласували за, 30 против и 7 въздържаха се това предложение се приема. Общите дебати се прекратяват.

Следователно думата е за предложение на господин Драгомир Драганов, господин Славян Сапарев, господин Стефан Нешев и господин Юнал Лютфиев като представител на Движението за права и свободи. Това е в рамките на правилника.

ДРАГОМИР ДРАГАНОВ: Уважаеми колеги! Говоря от името на група депутати от социалдемократическа платформа "Европа", които категорично подкрепят принципа за равни права на всички български граждани, независимо къде се намират те. Именно от тази гледна точка са и конкретните ми предложения за нова редакция на чл.11.

"Чл.11. Ал.1. Български граждани, живеещи постоянно или пребиваващи временно в държави, граничещи с Република България, упражняват правото си на глас в избирателната секция на последното им гласуване в страната. Българските държавни железници осигуряват извънредни влакове и билети със 75 на сто намаление за тяхното придвижване до най-близката до избирателната им секция железопътна гара.

Ал.2. Български граждани, живеещи постоянно или пребиваващи временно в държави, които нямат общи граници с Република България, гласуват чрез кореспонденция в избирателната секция на последното им гласуване в страната.

1. Всички, живеещи постоянно или пребиваващи временно български граждани, които изявяват желание да упражняват правото си на глас, подават собственоръчно подписана молба до районната избирателна комисия на последното им гласуване в страната, придружена с фотокопие на българския документ за самоличност.

2. Въз основа на получените молби районната избирателна комисия съставя отделни избирателни списъци на желаещите постоянно или пребиваващи временно български граждани в чужбина, заявили желанието си да упражнят правото си на глас.

3. С препоръчана поща районната избирателна комисия изпраща до включените в тези списъци и в срок не по-късно от 20 дни преди изборната дата плик с всички регистрирани бюлетини и празен плик по образец с адреса на съответната районна избирателна комисия, както и указание за реда и начина на гласуване.

4. За редовно подаден глас се смята онзи, изпратен препоръчано чрез националната пощенска служба на съответната страна, който носи пощенско клеймо на българските пощенски служби с дата най-късно от деня преди изборната дата.

5. В деня на изборите, но не по-късно от 17 часа, съответната районна из-

бирателна комисия получава от българските пощенски служби всички получени по указания в т.4 начин пликове.

6. В 17 ч. на изборния ден съответната районна избирателна комисия излъчва комисия, която се конституира като избирателна секция по отделния избирателен списък на българските граждани, живеещи постоянно или пребиваващи временно в чужбина. Председателят на тази комисия пуска в урните запечатаните пликове, а секретарят отмята по отделен списък гласувалите, като ги сравнява с основния списък с цел да не се получи дублиране."

ИВАН ИВАНОВ (от място): Цял доклад стана.

ДРАГОМИР ДРАГАНОВ: По-добре е да се изслушат предложението и аргументите и след това... Един човек първо изслушва нещо и след това му опонира, а не обратното.

Какви са предимствата на това предложение?

Първо, то не само позволява на българските граждани да упражнят конституционното си право на глас, но им дава и съответните улеснения да направят това.

Второ, не съм много съгласен с тезата, че сегашната форма на чл.11 едва ли не е антиконституционна, но при това, което предлагам, се получава едно много важно нещо. По сегашната система де факто могат да гласуват само богатите българи. Това предложение от тази гледна точка внася и значителен елемент на социална справедливост, тъй като всички, които желаят да участвуват в гласуването, могат да го направят.

Трето, това предложение предполага минимални усилия от страна на държавните органи, а от друга страна поощрява патриотично настроените български граждани, живеещи в чужбина, да упражнят правото си на глас.

Четвърто, тази система е много евтина на държавата. По този начин се елиминира и опасността от огромни разходи.

И пето, най-вече тази система е ефикасна, защото предполагам досещате се, че не съм я измислил аз. В първата си част - за гражданите от държавите, които граничат с Република България, това е италианската система за гласуване, а във втората ѝ част - за гласуване чрез кореспонденция, това е испанската система. За пореден път ще апелирам да не се опитваме ние да измисляме велосипеда. Дайте да се облекнем на опит и на системи, които вече са изпробвани и поради това са ефикасни.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Славян Сапарев има думата.

СЛАВЯН САПАРЕВ: Господин председател, дами и господа народни представители! Не смятам, че който и да било от депутатите, които говориха днес

по тази точка, е пожънал лаври, защото според мен въобще не трябваше да се обсъждат тези неща. Но аз искам първо да се застраховам. Ще кажа само две думи.

За разлика от тези, които тук се страхуваха да произнесат думата "националист", аз нямам намерение да ставам нито народен представител повече, нито дипломат и мога да кажа, че съм националист. Аз се гордея с това, че съм българин. И въпреки това не мога да разбера какво става в момента тук. Само две думи за обосновка.

Просто според мен в момента играем на инат. Добре, ще докажем на Президента, че той примерно не навреме си е издал указа. Ще му го докажем, ще гласуваме против неговия указ. Добре, какво печелим от това? Добре, той има лоши съветници, дали са му неправилен съвет... Аз просто не мога да разбера нашето Народно събрание какво печели от това, че ние деликатно ще му го кажем. Ние ще му докажем, че ние можем да вземем решение, което просто не е реалистично... *(Оживление в залата)*

Страх ме беше, че ние нито едно решение няма да събере 50 на сто от гласовете плюс един и просто щеше да стане така, че като краен резултат и този чл.11 щеше да отпадне. Затова аз имам директно предложение - връщам се към доброто старо предложение. Но само още две думи преди прочитането на предложението.

Извинявайте, но защо през цялото време размахваме тази турска опасност пред лицето на света? В едно бюро в Инстанбул и в едно бюро в Анкара колко души могат да гласуват за един ден? Четири хиляди - пет хиляди души... Защо размахваме тази турска опасност? За кого представлява опасност това, извинете? Затова се връщам към доброто старо предложение:

"Българските граждани в чужбина имат право да гласуват в посолствата (или консулствата) на Република България при направено предварително записване поне 10 дни преди началото на произвеждане на изборите."

Това отваря възможност да се пратят точно толкова бюлетини, колкото са необходими.

"Изборите завършват в 19 ч. на изборния ден. Те продължават и след този час, ако пред залата за гласуване има чакащи гласоподаватели, но не по-късно от 23 ч. на изборния ден."

Това е стандартно предложение и смятам, че трябва да влезе в сила.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата господин Стефан Нешев за предложение.

СТЕФАН НЕШЕВ: Господин председател, уважаеми колеги! Две встъпителни думи искам да кажа, че всяка конструкция носи в себе си положителни

и отрицателни страни в зависимост от тезата, от която се разглежда. Нейните промени също увеличават някои положителни или отрицателни страни. Затова правя следното предложение - чл.11 да има три алинеи:

"Ал.1. Български граждани, живеещи постоянно или пребиваващи временно в страни, неграничещи с България, се вписват в изборителни списъци в чужбина, ако заявят лично желанието си да участвуват в изборите до деня на изборите. Гласуването се отбелязва в задграничния паспорт.

Ал.2. Български граждани, живеещи постоянно в страни, граничещи с България, се вписват в изборителните списъци в страната, ако заявят лично желанието си да участвуват в изборите. Гласуването се отбелязва в задграничните им паспорти.

Ал.3. Гласовете, получени по ал.1 и 2, се адресират към националните листи."

Последното е с оглед на това листите, които ще се пратят до съответните посолства, да бъдат в ограничено количество и размери.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Лютфиев, Вие ли ще говорите от името на парламентарната Ви група? - Добре.

ДРАГОМИР ДРАГАНОВ: Към Стефан Нешев и към Славян Сапарев имам само един въпрос - как ще се конституират изборителните комисии в чужбина? Не е като миналата година, когато все пак съществуваше все още възможността в посолствата да работят представители на различни партии. Сега Министерството на вътрешните работи е деполитизирано, от къде ще търсите представители на различните партии, които да влязат в изборителните комисии? Само това ми отговорете.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Сапарев пише навън и не може да ви отговори тук. Има думата господин Лютфиев. Господин Джеров, Бюрото се обръща към Вас с молба сега след този оратор ще има почивка, ние ще преминем към гласуване, трите писмени предложения да ги вземете Вие, сигурно да съберете в кратко време Законодателната комисия да подпомогнете и ръководството на парламента, ще се имат предвид и вашите първоначални предложения и процедурните правила, които приехме. Имате думата, господин Лютфиев.

ЮНАЛ ЛЮТФИЕВ: Благодаря, господин председател. Уважаеми госпожи и господа народни представители, аз също ще се опитам в кратко време да взема становище по изборителния закон, а именно по чл.11, който беше върнат от Президента за ново гласуване.

Искрено искам да заявя пред вас като говорител на парламентарната група на Движението за права и свободи и искрено изразявам вярата и станови-

щето на моите колеги народни представители, че ние тук като народни представители, депутати на българския парламент сме пропити от убеждението, че защитавайки правото на българските граждани зад граница да гласуват, се ръководим именно от обстоятелството, че тези наши съотечественици не бива да бъдат лишени от това човешко, гражданско и политическо право, независимо къде се намират те.

С голямо огорчение трябва да констатирам и с голямо съжаление, че колегите народни представители от Българската социалистическа партия в своите изказвания показаха, че всъщност тях ги тревожат българските граждани, които постоянно или временно пребивават в Турция, в това число искам да прибавя и името на народния представител Румен Воденичаров, но неговото изказване дори не заслужава да бъде цитирано. Става въпрос каква е истината около нашите съотечественици от турски произход, които се намират в Турция.

Тук се споменаха редица цифри. Аз ще ви моля за малко внимание.

Уважаеми господин професор Добрин Спасов, аз също съм неприятно изненадан от Вашата позиция. Лично към Вас хранех изключително положителни чувства като един от нашите водещи учени в областта на логиката. Вие цитирате една публикация, според която от началото на века от България за съседна Турция са се изселили около 4 милиона български граждани от турски произход. Това не е вярно. Разполагаме с абсолютно точни данни, които илюстрират следната истина: от началото на века до днес в Турция са се изселили около 1 милион български граждани от турски произход. Обърнете внимание - за 1991 година са се изселили само 1 милион български граждани от турски произход. От тях само през м. май 1989 г. до 20 август бяха депортирани 322 хиляди български граждани от своята родина.

Уважаеми народни представители, много ви моля за малко внимание. До днес от тези 320 хиляди граждани са се върнали 140 хиляди български граждани от турски произход. Това са хора, които не издържаха на носталгията по тяхната родина България. Аз искам тук още веднъж да подчертая пред вас, че днес в Турция българските граждани с български паспорти не надвишават цифрата 60 - 70 хиляди. Това е реалната истина. Тук няма никакви 200 хиляди, господин Воденичаров. В Турция, много ви моля да обърнете внимание, на това което ще ви заявя, най-категорично и най-точно, с най-голямата отговорност. Турция не признава двойното гражданство. Няма закон все още в Турция, с който да бъде регламентирано двойното гражданство. Ето защо реално тук става дума само за около 50 - 60 хиляди български граждани, намиращи се в Турция, които все още не са станали турски граждани и които при добра воля биха же-

лали да ползват своето право на гласуване.

Ето защо аз ви приканвам уважаеми колеги народни представители, нека да не обсъждаме въпроса с чл.11 само под заплахата, че от Турция ще гласуват 50 - 60 хиляди български граждани. С изказванията на проф. Спасов, на господин Румен Воденичаров се правят опити да се дезинформира голяма част от народното представителство, да се повлияе върху тяхното право на избор, когато ще се гласува текстът на чл.11.

От името на Движението за права и свободи и неговата парламентарна група настоявам да се гласува текстът, който току-що беше прочетен от господин Сапарев, т.е. българските граждани, намиращи се зад граница да заявят писмено своето желание за гласуване 10 дни преди датата на гласуването в посолствата и консулствата на съответните страни, независимо дали граничат с България или не и гласуването да приключи до 17 часа в деня на самото гласуване. Благодаря ви за вниманието. *(Ръкопляскания от опозицията)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Сега, имате реплика, да.

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Уважаеми господин Лютфиев, дължен съм да заявя пред всички, че дезинформацията по отношение на броя на българските граждани експулсирани или депортирани, както Вие казахте, за Турция не е 300 хиляди. И престанете с намекуването на тази вина върху целия български народ.

Хубаво, асимилационният процес, цялата кампания беше проведена неспособно, грубо, репресивно. Но хората, които бяха експулсирани бяха от порядъка на стотици или дори няколко хиляди да приемем, а останалите хора до 300 хиляди отидоха по ваша команда, точно както отиват войниците на фронта. *(Ръкопляскания от мнозинството)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Йордан Василев преди почевката поиска да направи едно лично обяснение, ще бъде от 1 минута, каза, че името му е било споменато.

ЙОРДАН ВАСИЛЕВ: Уважаеми колеги, бих искал да уточня нещо. Всички говорещи напоследък ви занимават само с цифри и аз със същото. Изглежда, че колегата Балабанов или не ме е чул, или не ме е разбрал, защото е смешно да се твърди, че в чужбина има само 40 хиляди души българска емиграция. Такова нещо просто не съм казвал. Казах че това е вероятен брой на желаещи да гласуват по света, а емиграцията ни е огромна. Вие знаете, тя датира още от 1913 година - след Балканската война, така че не може да се твърди такова нещо.

Заявих, но после ще се възползувам от това си право да се изкажа по същество по трите предложение. Смятам, за най-перспективно предложението

на колегата Драганов и от икономическа гледна точка, т.е. гласуване по пощата, което не коства нито на държавата, нито на желаещия да гласува особени суми, освен един плик и пощенските разноски... *(Реплика от залата: Чрез българската поща ще получим пликoвете догодина)*

Освен това съображението за формиране на изборни комисии в посолствата наистина е усложнено, но мисля, че и миналата година там нямаше представители на Съюза на демократичните сили и те бяха формирани, въпреки това в посолствата. Миналата година не работеше нито един член на Съюза на демократичните сили, а пък имаше избори. По същество ще говорим, когато текстът бъде предложен от комисията.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: До тук.

ЮНАЛ ЛЮТФИЕВ *(от място)*: Искам да направя една реплика.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Не може да се прави реплика на реплика. Не е възможно, господин Лютфиев. *(Звъни)* Господин Лютфиев, няма реплика на репликата.

ЮНАЛ ЛЮТФИЕВ: Господин Воденичаров, понеже се касае за целия български народ... Аз не съм обвинил целия български народ, господин Воденичаров. Вие отново продължавате най-безогледно да злоупотребявате и да изопачавате думите. Аз обвиних тоталитарния режим. Това имах предвид, когато казах, че бяха депортирани... много Ви моля да бъдете коректни и да спазвате дисциплината... *(Оживление в залата)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Часът е 17,45. Почивка. Ще преминем към гласуване.

В почивката Законодателната комисия - в зала "Запад". Дано ме чуе господин Сапарев, господин Драганов и Стефан Нешев да отидат на това заседание, за да може след това да дойдем тук с уточнени предложения и да преминем към гласуване на чл.11.

Всички, които имат интерес към материята и могат да принесат полза, да се смятат за поканени на заседанието на парламентарната Комисия по законодателството.

Заседанието ще продължи в 18 ч. и 20 м.

(След почивката)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Уважаеми колеги, Законодателната комисия в момента подготвя нови текстове, пишат се на машина. Необходимо е да се почака десетина минути.

Господа, дебатите, общо взето, се развиха. Предлагам да преминем към

гласуване на второто предложение на Президента - по чл.54, ал.4. Има ли възражения? Тук дебати не би трябвало да има. Моля народните представители да влязат в залата. Необходими са най-малко 196 гласа. Това е абсолютното мнозинство на половината плюс един. Това са господа министрите, които след уточняване и на базата на закона са изключени от общия брой на народните представители - 8 души и допълнително подалият оставка господин Тодор Бояджиев. Общата цифра на народните представители е 391. Когато това се раздели на две, за един текст трябва да са гласували 196 души.

Преминаваме към процедурата на гласуването на втората идея, която се съдържа в становището на Президента на Републиката - чл.54, ал.4.

Анализът на мотивите на указа на Президента поставя въпроса за възможността на организации, които не са регистрирани по Закона за политическите партии да могат да разпространяват агитационни материали, изобщо да извършват агитационна дейност. Дебатите бяха развити по този въпрос.

Чета приетия текст и предложението, което ще направя за новото гласуване.

Текстът, който е приет: "Временните изпълнителни комитети, временните управи, другите държавни органи, синдикатите и организациите, които не са регистрирани по Закона за политическите партии не могат да разпространяват предизборни агитационни материали за кандидатите и да извършват друга агитационна дейност."

Предложението, което се прави е от този текст да отпадне изразът "и организациите, които не са регистрирани по Закона за политическите партии".

С други думи, който подкрепя от гласувания текст на чл.54, ал.4 да отпадне изразът "и организациите, които не са регистрирани по Закона за политическите партии", гласува "за", който е да се запази старият текст - гласува обратно.

Ясно ли е или трябва да се повтори още веднъж?

Не предлагам да се приеме текст, а да отпадне текст, т.е. от приетия текст, с който се забранява на временни изпълнителни комитети, управи, държавни органи и синдикати да извършват и разпространяват агитационни материали и да извършват въобще агитационна дейност, беше включено "и организации, които не са регистрирани по Закона за политическите партии".

Формулирам: който подкрепя предложението да отпадне изразът: "и организации, които не са регистрирани по Закона за политическите партии", гласува "за", другите - обратно.

С 222 гласа за, 36 против и 22 въздържали се направеното предложение се приема.

Чета редакцията, която всъщност е приета: "Временните изпълнителни комитети, временните управи, другите държавни органи и синдикати не могат да разпространяват предизборни агитационни материали за кандидатите и да извършват друга агитационна дейност."

Господа, ще почакаме и предложените редакции по чл.11. След това ще трябва да видим резултатите от работата на излъчената група по проекторепението във връзка с методиката. И отново казвам, че ако общото предложение, което ще се направи тук засега отделни текстове на гласувания Избирателен закон, тогава не на базата на президентското вето, а на базата на нашата собствена воля ние ще трябва да преразгледаме и това.

Има думата господин Велко Вълканов.

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ: Аз смятам, че съвършено неправилно беше поставен въпросът на гласуване. Трябваше най-напред да се гласува въпросът, както е записан, както е приет чл.54. Ако не получи мнозинство, тогава ще се постави на първо гласуване новият текст, който се предлага. По тази причина аз гласувах против.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Благодаря Ви. Има думата господин Воденичаров.

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Уважаеми господин председател, уважаеми дами и господа народни представители, аз гласувах против и искам да ви обясня защо. Съображенията на Президента по чл.54 се дължаха отново на факта, че неговата ориентация е преимуществено в западна посока и то далече на Запад.

Мисля, че всички разбирате, че две са силите, които могат да разрушат гражданския мир, с който до този момент се гордеем. Едната се казва ДПС, извинявам се, че за втори път споменавам тази организация, и другата Конфедерация на труда "Подкрепа". Едната развива политическа дейност с централизирана авторитарна, т.е. недемократична организация. За да се убедим в последното е достатъчно да хвърлим поглед върху все още топлия непубликуван устав на партията за права и свободи, каквато Ахмед Доган, чиято физиономия е забравена вече в нашия парламент, се опитва да регистрира в нарушение на чл.5 от новата Конституция. Това е партията, която е забранена от Конституцията и на която вие с вашия вот разрешавате да развива политическа дейност преди изборите. Не разбира ли господин Президентът, че българите се плашат и не присъствуват на предизборни митинги и събрания на ДПС, на които се говорят неверни и неприемливи за тях неща. Какво друго освен разпалване на вражда на митинги, на които лидери на ДПС казват на бъдещите избиратели: "Ние не живеем сред хора, а живеем сред вълци". Вълците сме ние с вас, господа! Пресичането на подобна антиконституционна дейност се целеше с раз-

поредбата на чл.54. Що се касае до Конфедерация на труда "Подкрепа" бих могъл да изложа същите съображения, но засега вие поне за тази организация забранявате развиването на политическа дейност и воденето на агитация преди изборите.

ВЕНЦЕСЛАВ ДИМИТРОВ (*от място*): Коя организация го записа това нещо?

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата госпожа Бачийска за още едно обяснение на отрицателен вот и приключваме.

СТЕЛЯ БАЧИЙСКА: Аз също искам да обясня отрицателния си вот по текста, който преди малко гласувахме - член 54. И искам да ви кажа защо гласувах против. Според мен много от народните представители в тази зала като че ли не си дадоха сметка точно какво правим в момента с гласуването на този текст.

Според мен, а и не само според мен, а според всички нас, поне според нашите декларации, основната цел, която преследваме в политическия живот в тази изминала година, в смяната на политическата система и в обществените отношения е създаването на гражданско общество. Гражданското общество, най-общо казано, това са гражданите и техните отношения. Отношенията между гражданите, уважаеми господа, не са само политически. С това гласуване ние ограничихме правото на гражданите да извършват неполитическа дейност, да се сдружават за извършването на неполитическа дейност. Аз не разбирам защо една правозащитна организация трябва да може да извършва политическа дейност като политическа партия. Такава организация имаме и нашия парламент, но аз не разбирам и защо трябва да се ограничават хората с различни политически убеждения да стават членове на екологични организации, на женски организации, на правозащитни организации. Как може да се съвместят тези техни интереси с определението на тези организации в предизборната кампания в полза на една или друга политическа сила?

Според мен с това гласуване ние ограничихме гражданските права на много хора в страната ни. Затова гласувах против.

Знаете ли какво, аз много пъти съм си задавала въпроса: аз като социалист съм изключена, на мен ми е отнета възможността сега, в този момент, да стана член примерно на екологическото движение или на Независимото дружество за защита правата на човека, които са се определили съвсем категорично в своята дейност като организации - членки на Съюза на демократичните сили, като определено антисоциалистически. Смятам, че това положение не трябва да съществува, защото човешките права, екологичните проблеми са проблеми на цялото общество, не на една или друга партия. Затова тези организации трябва да дават възможност на хората да се консолидират, а не да се

противопоставят, участвайки или определяйки се като категорично политически.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Тук в залата чрез обяснението на негативен вот прозвуча сякаш едно-единствено убеждение - да не се забравя това, което мотивира сложното гласуване още първоначално в тази зала преди да имаме някакво президентско възражение затова, че все пак Конституцията в чл.12, ал.2 иска от обществените организации, които нямат характер на политическа партия, да имат цели. Може, но не такива, които са присъщи само на политически партии. Една предизборна агитация не може да бъде само на политическа партия.

Има думата председателят на Законодателната комисия във връзка с материята, третирана в чл.11 на Закона за избиране на народни представители, общински съветници и кметове.

АЛЕКСАНДЪР ДЖЕРОВ: Господин председател, дами и господа народни представители, никак не е лесно за половин час да се създаде нов текст изцяло, да се редактира и да се поднесе на вниманието ви.

Въз основа на направените предложения, първо, от Законодателната комисия в предварително раздадения проект, после на господин Драганов и другите предложения, които получихме, предлагаме следния чл.11 засега с шест алинеи.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Да не дописвате още някоя?

АЛЕКСАНДЪР ДЖЕРОВ: Не, сега засега толкова, смятам, че няма да ги уваличаваме.

Ще ви ги прочета, за да може да ги обхванете и да вземем вече заедно решение, защото и аз в момента ще ги прегледам.

"Чл.11. Ал.1. Български граждани, живеещи постоянно или пребиваващи временно в държави, граничещи с Република България, упражняват изборителното си право в изборителната секция на последното им гласуване в страната.

Ал.2. Български граждани, живеещи постоянно или пребиваващи временно в държави, които нямат обща граница с Република България, гласуват по пощата в специална секционна-изборителна комисия при Централната изборителна комисия.

Ал.3. Български граждани, живеещи постоянно или пребиваващи временно в чужбина, които изявят желание да упражнят изборителното си право, подават по пощата събственоръчно подписана молба с посочени трите имена и точния адрес до специалната секционна изборителна комисия при Централната изборителна комисия, придружена с фотокопие на българския задграничен

паспорт.

Ал.4. С препоръчана поща специалната секционна избирателна комисия изпраща плик на избирателя с всички регистрирани бюлетини и празен плик по образец, както и указание за реда и начина на гласуване." (*Възгласи и смехове*)

Ал.5. За редовно подадена бюлетина се счита онази, изпратена препоръчано чрез националната пощенска служба на съответната държава, която носи пощенско клеймо на българските пощенски служби с дата най-късно от деня преди датата на изборите.

Ал.6. Централната избирателна комисия определя реда и начина на гласуване на българските граждани, посочени в ал.2."

Това е предложението на Законодателната комисия и на излъчената група по редактиране на текста.

ГЛАСОВЕ: Гласуваме.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Ако това се предлага, господин Джеров? Дали всички народни предстевители успяха да проследят този пощенски ход на всичките бюлетини, както е описано тук. Имате ли екземпляр или е само това?

АЛЕКСАНДАР ДЖЕРОВ: Тук в рамките на разсъжденията би могло да се направи обединяване на българските граждани, които живеят в граничните до страната ни държави с всички останали. Или в такъв случай няма да имаме различия между българските граждани, живеещи в съседните държави до България, и другите. Това е пак един вариант, който може да бъде обсъден. В такъв случай ще поставим всички българи, живеещи в чужбина, на еднаква плоскост и тези от Гърция, и тези от Турция, и тези от Югославия, и от Румъния, които ще трябва да гласуват по пощата.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има ли въпроси към идеята само за уточняване, без дебати. Да, господин Пламен Вълканов.

ПЛАМЕН ВЪЛКАНОВ: Благодаря, г-н председател. Понеже стана дума за въпроси, аз искам да поставя няколко, които стават за мен неясни и неразрешени.

Първо, ако се възприеме по принцип тази редакция, остават открити поне за мен следните няколко въпроса:

Първо, относно наличието и липсата на стария текст.

Второ, систематичното място на отделните алинеи, тъй като някои от тях се отнасят не до текста, където е чл.11, а се отнасят и до други материи, разработени в други глави.

Третият въпрос, ако тази разпоредба се приеме, поставя въпроса и за изг-

раждане на още няколко разпоредби, които фактически би трябвало да бъдат свързани с тази разпоредба, а именно статутът на специалната секционна комисия, за която става реч в текста, нейните правомощия и накрая, ако щете, един много важен въпрос - къде ще се отнесат гласовете, които ще попаднат именно от чужбина в кутията на тази секционна избирателна комисия.

Бих искал все пак, ако е възможно, да получа някакъв отговор по всички тези въпроси.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Едвин Сугарев.

ЕДВИН СУГАРЕВ: Уважаеми господин председател, уважаеми дами и господа, смятам, че няма никакво основание да се поставят отново в неравностойно положение едни граждани, които са близо до България, с други граждани, които са далеч от България.

И още нещо. Съществува един много съществен проблем в тази система - това е проблемът с българските пощи, които не са прочути с кой знае каква бързина. Затова аз предлагам от решаващо значение да е клеймото при подаване на писмото от съответната държава, а не това, при което се получава, защото, дами и господа, нормално от Съединените щати примерно писмата пътуват 15 -20 -30 дни.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Това за пощите наистина е един проблем. И Вие имате въпроси, господин Премянов?

КРАСИМИР ПРЕМЯНОВ: Аз мисля, че няма да има вариант, който би отстранил всички недостатъци на едно предложение. Просто те ще останат постоянно съществуващите въпроси и затова ми се струва, че непосилната задача някой да предложи вариант, който би могъл да покрие всички дефекти на предложението - няма. Да подложим на гласуване това предложение, като отчитаме, че то носи своите дефекти и има всички основания тези, които не получават отговор на въпросите, които са заложили в него, да гласуват против. Предлагам да вървим напред с една процедура на гласуването, по която смятам, че всички, които са имали правото си да бъдат против, могат да бъдат против и всички, които са склонни да го приемат - да гласуват за.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: И аз от името на ръководството ще ви предложа процедура, но нека първо изчистим проблемите, които са до процедурата.

Има думата господин Йордан Василев.

ЙОРДАН ВАСИЛЕВ: Благодаря Ви, господин председателю. Уважаеми колеги, смятам, че предложението е приемливо, само една корекция, която се налага от само себе си. Това с датата на пощенското клеймо на приемащата станция, т.е. българската, ми се струва, че е напълно излишно. Текстът би тряб-

вало да гласи, че само тези шликове, които до затварянето, т.е. както всяко изборно бюро в България до 19,00 часа, когато свършват изборите, тези шликове, които са постъпили в пощата до този час в тази специална станция. Какво значение има тук пощенското клеймо?

КЛАРА МАРИНОВА (от място): Как да няма значение?

ЙОРДАН ВАСИЛЕВ: Да, като един вид документация, добре. Но тези, които са дошли в деня на изборите, защо да не могат да бъдат предадени. Аз не виждам тук логика. Само това бих предложил на вашето внимание.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата госпожа Вълкана Тодорова.

ВЪЛКАНА ТОДОРОВА: Уважаеми колеги, аз се учудвам защо загубихме толкова много време и толкова усилия, за да намерим този дълъг и общо взето елегантен начин да откажем на нашите граждани, живеещи в чужбина, да гласуват. Този дълъг път просто няма да може да бъде осъществен. Хората няма да имат възможност по този начин да гласуват навреме, нито да разберат, нито да гласуват. Това е моето мнение.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата господин Георги Спасов.

ГЕОРГИ СПАСОВ (посрещнат с ръкопляскания от блока на БСП): Госпожи и господа народни представители, в тази зала в продължение на десетилетия е узаконявано беззаконие, престъпление и несправедливости (неодобрителни възгласи от мнозинството). Днес ние сме на път отново да направим това - да узаконим една несправедливост и да лишим нашите съотечественици и сънародници от чужбина да не могат да гласуват. 30 дни преди изборите трябва да бъдат регистрирани цветовете на бюлетините. Аз не знам как е възможно за това време да бъде изпратено писмо до Съединените американски щати, до Канада, да бъде върнато, да бъде дадена заявка, след като от Франция, която е в Западна Европа, писмата се получават за 15 - 20 дни, а някои въобще не се получават.

Аз мисля, че ако ние действително ратуваме за демокрация, трябва да дадем възможност на нашите сънародници да гласуват и в посолствата, и в консулствата, и тук по пощата, и по пощата там, в нашите посолства и консулства. Защото всичко друго е ограничение на едно изконно право на човека.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата господин Мануш Романов.

МАНУШ РОМАНОВ: Колеги, разбирам, че комисията, която е работила е построила своите клаузи върху принципа: защо просто, когато може сложно? Всичко това, което е засукано до такава степен, са едни калчица, които в ника-

къв случай не дават, а дерогират права на тези, които са въвн от България.

И аз предлагам комисията да се върне отново, да останем до утре сутринта, но да ни представи едно просто решение, по което наистина хората ще имат възможност да упражнят своето право на глас, да получат макар и малкото, което биха отдали те за своята родина. Ние нямаме право да лишаваме когото и да било от правото на глас.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Искам да помоля всички, които имат бележки по текста - да, но не да използват този повод да се връщат към дебати, прекратяването на които беше гласувано.

Има думата господин Григор Шишков.

ГРИГОР ШИШКОВ: Госпожи и господа, аз мисля, че и на тази редакция на чл.11 Хитър Петър и Настрадаин Ходжа могат да завидят. Започвам с тази шега затуй, защото много от мотивите, които вие не чухте, на Георги Спасов са истина. Срокът, който законът регламентира за публикуването, за изпращането на документите, за обратното връщане плюс нашата поща - веднага си представих пощата в Либия, в която съм работил, в която много от писмата пристигнаха след като аз се прибрах в България.

Мисля, че нашият парламент ще бъде исторически запомнен с чл.11 на Закона за изборите. Продължавам да поддържам простото решение, което представи като вариант господин Славян Сапарев.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата за реплика господин Красимир Премянов.

КРАСИМИР ПРЕМЯНОВ: Аз разбрах, че изказващите се преди мен са карали времената на тоталитаризма в тежко социално битие, но това си е техен проблем. Те изложиха едни мотиви против това предложение и в случая аз искам да покажа един конструктивен подход към предложението на представителите на другите политически сили, в случая това беше господин Георги Спасов и господин Шишков. Приемам, че те са справедливи в своята критика. Лично аз съм съгласен и призовавам да гласуваме против това предложение.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата господин Боков.

ФИЛИП БОКОВ: Благодаря Ви, господин председателю. Аз мисля, че дискусиата излишно се нажежава. Ще направя една реплика и едно процедурно предложение.

Репликата ми е към господин Георги Спасов. Ако ние тръгнем по пътя, който той предлага, можем да отидем и по-далеч, за да бъдем напълно демократични. Можем да предвидим възможност в Закона на избирателите в България да гласуват по пощата в българското посолство в Брюксел, да речем. Това ще бъде една много демократична процедура. Но аз съм учуден, че някои

хора, които настояваха много остро за даване на възможност на българските граждани в чужбина да гласуват, сега така упорито се противопоставят на това предложение. Не че то няма дефекти, те бяха изложени тук, но аз не искам да дискутирам по тях.

Предлагам процедурно да преминем към гласуване на това предложение.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Благодаря. Това предложение, разбира се, трябва да бъде гласувано, но след като е направено, трябва да се чуят и бележки по самото него.

Има думата господин Румен Воденичаров.

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Господин председател, моето изказване също е почти процедурно. Искам да поздравя господин Георги Спасов с "Добре дошъл в парламента!" (*Смях в залата*) и от друга страна, за пръв път...

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Може ли по текста, а поздравленията - по пощата, за която говорим. (*Смях в залата*)

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: От друга страна, за пръв път да се съглася с господин Мануш Романов, че няма нужда да прибягваме до такива сложни процедури. Процедурата може би е уместна за комуникациите на НАТО, господин Драганов, но действително за нашите пощи тази процедура ще постави в неизгодно положение гласоподавателите. (*Смях в залата*)

Господин председател, искам да Ви припомня, че не е лошо да започнем с гласуването на стария текст и след това да преминем към тези текстове.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Не давайте съвети. Това ще бъде предложено и тогава ще го дискутираме.

Сега има думата господин Бойко Димитров.

БОЙКО ДИМИТРОВ: Госпожи и господа, на някои може да е смешно, други може да са възмутени, но истината е - и аз моля да бъде чуто, че единственият начин на гласуване в чужбина, който е известен извън тоталитарната практика, е именно този - гласуването по пощата. Няма нито една, повтарям - нито една държава с изключение на отделни случаи по тоталитарното време, когато гласуването да е било организирано в посолство. Така че, ако желаем да приемем една демократична изпробвана процедура, това е тази - гласуване по пощата. (*Единични ръкопляскания от опозицията*) Тя поставя всички при равни условия. Обективно, разбира се, по едни или други причини не всички ще могат да се възползват или ще пожелаят да се възползват от нея, но такава е положението и с всички български граждани. Не всеки ще пожелае да гласува и не всеки ще може да гласува в страната.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Госпожа Комитова поиска думата.

ЗОЯ КОМИТОВА: Уважаеми колеги, разбрахме, че процедурата, която се предлага, е твърде сложна. Искам някой от юристите тук да обясни защо не направим примерно така: посолствата да бъдат задължени да изпратят списъци на желаещите да гласуват и това да стане най-малко 30 дни преди изборите, докато се подготвят бюлетините. След това да се изпратят тези бюлетини, а със специална наредба на Централната изборителна комисия да се направят секции в посолствата. Струва ми се, че това ще бъде най-евтино, най-бързо и най-ефикасно.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Нека да чуем господин Иван Първанов.

ИВАН ПЪРВАНОВ: С две думи искам да уточня нещо.

Госпожи и господа, предложената от Законодателната комисия редакция на чл.11 включва две неща. Първото е принципът, че се признава правото на българските граждани в чужбина да гласуват. Признава им се изборителното право - това е основното. Второто е вече едно улеснение на тая процедура.

Ако някой, който живее в Канада или Щатите, пожелае да дойде да гласува, той естествено ще дойде. Но този, който няма тази възможност, има опростената процедура - по пощата. Тази процедура беше обект на разисквания далеч преди още да се приеме законът. Тя беше в кръга на предварителните разговори. Господин Бойко Димитров точно каза нещата. Навън така се гласува, така е, защото се опростява самата система, а най-важното - аргументът, който досега се изтъкваше, че това е много скъпо, вече отпада. По пощата гласуването е много евтино и господин Драганов обясни тези аргументи, когато предложи и самия текст. Според мен няма повече място за дискусия и предлагам да се приеме текстът, така както е предложен.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Ние вече приключваме. Един от авторите, привърженици на пощенската система, господин Драганов иска да обясни. Веднага след това процедурно предложение на господин Корнажев.

ДРАГОМИР ДРАГАНОВ: Просто исках да отговоря на госпожа Комитова, че тези иначе много хубави предложения посолството да седне и да прави списък, изобщо не влизат в задълженията на едно демократично представителство на Република България в чужбина. Това е просто смешно да се предлага.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Има думата господин Корнажев, а не Вие, господин Златков! Тишина! *(Звъни)*

ПЕТЪР КОРНАЖЕВ: Господин председателю, госпожи и господа народни представители! Правя процедурно предложение да преминем към гласуване. Тук не бива да се занимаваме с технологията, която е работа на изпълнителната власт и на Централната изборителна комисия. Принципите разбрах-

ме, възражението, което досега се правеше за многото разходи, отпада. Моля да подложите на гласуване предложениия проект.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господа, моля ви за внимание. Първо, текстът, който се предлага, е допълнителен към гласувания текст на чл.11. Чета ви го:

"Българските граждани, живеещи постоянно или пребиваващи в чужбина, които се намират в страната към момента на изборния ден, се вписват в избирателните списъци в страната, ако заявят лично желанието си да участвуват в изборите. Гласуването се отбелязва в задграничните им паспорти."

Това е текст, който е гласуван. Той не подлежи днес на реторика.

Второ, сега следва това предложение, което се прави от Законодателната комисия. Ако то бъде прието, става част от текста, който вече е гласуван, като негово доразвитие. Ако то не бъде прието, ние ще ви предложим да се гласува старата ал.1, т.е. възможността български граждани да гласуват и в чужбина - без поща, в стария режим. Ако и това не бъде прието, остава сега гласуваното съдържание на чл.11. Ясно ли е? *(Оживление в залата)*

Повтарям, за тези които не са разбрали. Текстът на чл.11, който е гласуван, остава. Прочетох го преди малко - т.е., когато български граждани, живеещи в чужбина, се намират в страната и имат желание, могат да гласуват тук.

Второ, ще се подложи на гласуване това, което сега още веднъж ще формулира господин Джеров. Ако то не получи необходимото абсолютно мнозинство, тогава Бюрото ще ви предложи да гласувате следния текст като ал.2 на вече гласуваното. Той е: "Български граждани, живеещи постоянно или пребиваващи временно в чужбина, се вписват в избирателни списъци в чужбина, ако заявят лично желанието си да участвуват в изборите до деня на изборите включително. Гласуването се отбелязва в задграничните паспорти." Ако и това предложение не получи необходимото мнозинство, текстът на чл.11 остава така, както беше приет преди няколко дни. Ясно ли е? *(Оживление в залата)*

Преминаваме след досегашното съдържание на приетия чл.11 към новото предложение, което ще се формулира от господин Джеров. Ако има парламентарна група, която не е получила текста, да изпрати представител да го дам, за да следите по-добре редакцията.

ДОКЛАДЧИК АЛЕКСАНДЪР ДЖЕРОВ: Колеги, да преминем към прочитане на текста. Моля ви да изслушате текста, за да можем да преминем към гласуване. Ще го прочета внимателно, но моля за тишина.

Предложениято за нов член 11...

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Не, за продължение на чл.11 - към гласуваното.

ДОКЛАДЧИК АЛЕКСАНДЪР ДЖЕРОВ: Алинея 1...

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Втора...

ДОКЛАДЧИК АЛЕКСАНДЪР ДЖЕРОВ: Господин Ганев, ние след това ще видим коя алинея ще бъде. Това не е самостоятелен член. Онова, което е гласувано, е гласувано, но независимо от мястото аз ще докладвам алинеите, както са предложени тук.

Член 11, една алинея: "Български граждани, живеещи постоянно или пребиваващи временно в държави, граничещи с Република България, упражняват изборителното си право в изборителната секция на последното им гласуване в страната."

Следваща алинея: "Български граждани, живеещи постоянно или пребиваващи временно в държави, които нямат обща граница с Република България, гласуват по пощата в специална секционна изборителна комисия при Централната изборителна комисия."

Следваща алинея: "Български граждани по ал.2, които изявяват желание да упражнят изборителното си право, подават по пощата собственоръчно подписана молба с посочени трите имена и точния адрес до специалната секционна изборителна комисия при Централната изборителна комисия, придружена с фотокопие на българския задграничен паспорт."

Следваща алинея: "С препоръчана поща специалната секционна изборителна комисия изпраща плик на изборителя с всички регистрирани бюлетини и празен плик по образец, както и указания за реда и начина на гласуване."

Следваща пета алинея: "За редовно подадена бюлетина се смята онази, изпратена препоръчано чрез националната пощенска служба на съответната държава, която носи пощенско клеймо на българските пощенски служби с дата най-късно от деня преди датата на избора."

И шеста, последна алинея: "Централната изборителна комисия определя реда и начина на гласуване на българските граждани, посочени в ал.2."

Това са предложените текстове към гласувания чл.11.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Да, именно. Да, моля Ви... Какво значи "чакайте" на парламентарен език, господин Димитров? Думата се иска, а никой не чака.

КРАСИМИР ПРЕМЯНОВ (от място): Гласуваме... (*Шум в залата*)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Иванов, по текста. Само по съдържанието, ако има нещо.

ЛЮБОМИР ИВАНОВ (*Зелена партия*): Колеги, искам да предложа в ал.4 и 5, както са формулирани от Законодателната комисия, да отпадне изискването за препоръчана поща. Аргументът ми е следният... (*Оживление в залата*)

Вече стана ясно, че сроковете са много притеснени. Едно писмо между България и Западна Европа пътува нормално една седмица, до Съединените щати - две седмици, препоръчаните писма пътуват по-бавно. Тоест, ако поставим изискването писмата да бъдат препоръчани, това означава, че българските граждани в Съединените щати на практика ще бъдат лишени от възможността да гласуват. Тя и без това е проблематична. Предлагам да отпадне формулировката и изискването за препоръчана поща. Нищо повече не гарантира препоръчаната поща, а единствено забавя с няколко дни пътуването на писмата.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Искате да падне "препоръчана", а да остане "поща".

Имате думата, госпожа Ботушарова (*Оживление и протести в залата*).

СНЕЖАНА БОТУШАРОВА: Извинявайте, колеги, но нека сме коректни. В Законодателната комисия имаше още едно предложение, което беше направено. То е следното. Тук са разграничени българските граждани, които живеят в държави, граничещи с България, и тези, които живеят в държави, неграничещи с България. За първите в ал.1 се предвижда да дойдат в страната и да гласуват в последната им секция. За другите се предвижда да гласуват по пощата. На тези две алинеи имаше вариант - господин Джеров го каза, но не го продиктува като текст. Предлагам ви го като вариант на първите две алинеи: да не се прави разграничение къде живеят тези български граждани, а просто да се запише: "Български граждани, живеещи постоянно или пребиваващи временно в чужбина, гласуват по пощата в специална секционна изборителна комисия при Централната изборителна комисия." Тоест тази разпоредба е алтернативна или вариант на първите две - това е, което предлагам, защото то се обсъди. Това е. Пак гласуване по поща, но без значение в коя държава живеят. Този вариант с оглед коректност трябваше да ви го предложи.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Моля да ми дадете текста, защото трябва освен това да се гласува.

СНЕЖАНА БОТУШАРОВА: Текстът е ясен...

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Не, не ми го разказвайте, съединете го на този екземпляр и ми го дайте.

Господин Ясен Златков има думата по текста.

ЯСЕН ЗЛАТКОВ: Уважаеми господин председателстващ, уважаеми дами и господа народни представители! Чувствавам, че днес, за разлика от предишните дискусии, всички ние сме обединени от желанието да дадем възможност на нашите съграждани...

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Моля Ви, по текста. Дебатите са приключени...

ЯСЕН ЗЛАТКОВ:... в чужбина да гласуват. Ето защо, за да избегнем единствено технологичната пречка на несъвършенството на българските пощи, аз бих искал да подкрепя предложението на уважаемия народен представител господин Филип Боков, като предлагам в текста да се запише "специална секционна избирателна комисия с местонахождение в Брюксел", така че да изпълнуваме именно международните пощенски служби... *(смях и оживление в залата)*... и комуникациите на НАТО... *(смехът продължава, ръкопляскания за прекъсване)*. Ако ми разрешите да довърша - буквално още едно изречение... *(шумът и оживлението продължават)*.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Кажете изречението. *(Звъни)*

ЯСЕН ЗЛАТКОВ: От посолството в Брюксел, където бюлетините биха могли да бъдат преброени от 3-4 души, би могъл да се изпрати факс с резултатите, така че ние да ги имаме в края на изборния ден. Тогава всички български граждани ще имат реалните възможности да влязат в тези срокове, които сме предвидили, да гласуват. *(Предложението беше направено на фона на смях сред депутатите от Българската социалистическа партия)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Златков, бих искал да Ви помоля да се правят разграничения между законодателни принципи и текстове, от една страна, и грижи на изпълнителната власт - от друга.

Сега да кажем по какви факсове и как ще бъде... Ако има един нормативен ангажимент - това ще се развива.

За процедурно предложение има думата господин Виденов.

ЖАН ВИДЕНОВ: Уважаеми господин Ганев, въпреки нежеланието ми ще трябва да протестирам против начина, по който в момента водите заседанието.

Бяха направени няколко процедурни предложения за прекратяване на дебатите по тази точка от дневния ред, за преминаване към гласуване. Не подложихте въпреки правилника тези предложения на гласуване и преминахте на практика към процедура на гласуване по Ваше указание. Сега пък в пълно нарушение на правилника по време на процедурата на гласуването тук се правят изказвания по същество и се внасят нови предложения.

Призовавам да се спазва правилникът и правя конкретно предложение, внесеното от господин Корнажев предложение за прекратяване на дебатите по тази точка от дневния ред да бъде гласувано, за да сме наясно къде се намираме. Ако има някои против това предложение - нека изложи своите аргументи.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Повече няма да се дава думата на никого. Само на господин Виденов, който се отдалечава, искам да му кажа, че процедурата в никакъв случай не е нарушена, защото след като господин

Джеров формулира текста... (към председателстващата приближава господин Ибрахим Татърлъ, който иска думата). Фактът, че ме приближавате, не Ви увеличава правата. Моля Ви, седнете си.

Искам да бъде съвсем ясно - понеже има модалитета на формулировката, която е направена от господин Джеров... (към председателстващата се приближава господин Венцеслав Димитров, който твърди, че текстът не е коректен). Нищо, кажете на господин Джеров, а не на мен. Той е докладчик.

ВЕНЦЕСЛАВ ДИМИТРОВ: Аз искам да го кажа на Народното събрание.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: В момента говоря аз! (Звони) Това значи, че към текста на господин Джеров са прибавени и други предложения. Ако се приеме това, отпада другото предложение на госпожа Ботушарова, което ще формулирам. Ако се приеме това, ще отпадне модалитетът на господин Любомир Иванов, който иска в ал.4 и 5 да надне терминът "преноръчана". Така се прави във всяко гласуване, което е част от това, първото.

Прибавете и Вие нещо. Това не значи, че се правят дебати по текста.

Има думата господин Джеров и преминаваме към гласуване. Нещата са съвършено ясни.

ДОКЛАДЧИК АЛЕКСАНДЪР ДЖЕРОВ: Коледи, при това положение нека да уточним онова, което е поставено на гласуване. Госпожа Ботушарова преди малко пред вас уточни нещо, което действително разисквахме в Законодателната комисия и в работната група по време на почивката и аз при първия си доклад ви го казах. Става дума за първите две алинеи от днес предложения текст. Така, както аз прочетох текстовете, ще ви дам двете алтернативи. Едната алтернатива:

"Чл.11, ал.1. Български граждани, живеещи постоянно или пребиваващи временно в държави, граничещи с Република България, упражняват изборното си право в изборителната секция на последното им гласуване в страната.

Ал.2. Български граждани, живеещи постоянно или пребиваващи временно в държави, които нямат обща сухоземна граница с Република България, гласуват по пощата в специална секционна изборителна комисия при Централната изборителна комисия."

Разграничени са двата вида държави.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Съседи и други. Предложението на госпожа Ботушарова е вместо тези две алинеи да има една-единствена, която да гласи: "Български граждани, живеещи постоянно или пребиваващи временно в чужбина, гласуват по пощата в специална секционна комисия при Централната изборителна комисия."

Ние ще гласуваме в следния ред:

Първо, двете алинеи заедно, предложени от господин Джеров. Ако те не получат необходимото мнозинство, тогава се подлага на гласуване предложението на госпожа Ботушарова. Дали е обратно, оставете това на Бюрото и на докладчика.

След това продължаваме по-нататък по този текст.

Предлагам на гласуване първо двете алинеи, формулирани от господин Джеров, които (за всичко вече се отнася това), за да бъдат приети, трябва да бъдат подкрепени от 196 гласа.

Оператори, прекратете гласуването и посочете резултата на таблото, а народните представители да посрещнат този резултат със спокойствие.

Предложението се подкрепя от 81 гласа. Против 169, въздържали се 30.

Предложението се отклонява, казано на парламентарен език.

Прелагам на гласуване предложението на госпожа Ботушарова.

Чета: "Български граждани, живеещи постоянно... (*шум и оживление в залата, председателстващият звъни*) или пребиваващи временно в чужбина, гласуват по пощата в специална секционна избирателна комисия при Централната избирателна комисия."

Това е предложението на госпожа Ботушарова, което се предлага вместо отклонените две алинеи.

Гласувайте това предложение. Който го подкрепя е за, а който е против - обратното.

И това предложение не получава 196 гласа "за".

Гласували са 126 за, 121 против и 27 въздържали се.

Господа, при това положение следващите алинеи на цялото това предложение не би следвало да се слагат на гласуване, защото пощата - препоръчана или не препоръчана, няма да бъде използвана.

Преминаваме, господин Джеров, към следващото гласуване. Моля Ви, докладвайте алинеята, която ще се прибави към приетия текст, ако се подкрепят от необходимото мнозинство.

ДОКЛАДЧИК АЛЕКСАНДЪР ДЖЕРОВ: Тя има следното съдържание: "Българските граждани, живеещи постоянно или пребиваващи временно в чужбина се вписват в избирателни списъци в чужбина, ако заявят лично желанието си да участват в изборите до деня на изборите включително. Гласуването се отбелязва в задграничните паспорти".

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Това е алинеята, която навремето не беше приета. Тя е възстановена така, както е формулирана и тогава.

Който подкрепя тази алинея към чл.11, който вече е гласуван, гласува "за",

който не я поддържа - гласува обратно.

Предложението е подкрепено от 115 гласа, 125 са против и 29 въздържали се. То се отклонява.

Съдържанието на текста на чл.11 остава така, както беше гласувано при първоначалното приемане на закона. (*Ръкопласкания*) Благодаря Ви, господин Джеров. На комисията също. От името на работната група по методиката може ли някой да каже на парламента докъде се е стигнало в тази работа и има ли нужда от още малко време. Господин Марко Тодоров поиска думата.

МАРКО ТОДОРОВ: Искам да кажа, че ние проведохме много емоционални разговори. Стигнахме до някакво предложение за решение на въпроса. Представителите на парламентарната група на БСП помолиха за един час отсрочка, за да разгледат по-подробно тази методика. Но при това отговорно гласуване на чл.11 и другия член, не можахме да се съберем, за да уточним окончателно въпроса.

Бих искал да помоля колегите от БСП да изкажат становището си. Бих предложил членовете на групата да се оттеглят отново в стая № 9, за да обсъдим въпроса, докато се разглежда въпросът за Българското радио и Българската телевизия. (*Шум в залата*)

КРАСИМИР ПРЕМЯНОВ: Колеги, искам да съобщя, че по поръка на парламентарната група на БСП ние заехме конструктивна позиция и бяхме готови на този разговор, който проведохме в много конструктивен дух с нашите колеги от другите парламентарни групи, да намерим едно разумно решение. За нас разумното решение беше следното. Методиките бяха дефектни поради това, че възприетата система в закона беше такава, че бяха заложили дефекти. Ние смятаме, че те трябваше да бъдат отстранени при положение, че променим основния текст на закона. Той предвиждаше да бъдат заложили централни листи. И второ, да бъде предвидена четирипроцентова бариера и т.н.

Според нас дефектите, които носят тези две методики, могат да бъдат отстранени, ако бъдат внесени съобразените и произтичащи от тези дефекти промени в текста на закона. Тъй като не сме готови сега да предложим това, моля да приемем предложението на нашия колега, да смятаме, че законът е приет, а утре сутринта да ви представим налагащите се промени. Това ще бъде направено в подходящ законодателен вид.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Благодаря Ви. Предлагам да не правим дебати. Работната група не е дала резултатите си.

Имате думата за процедурно изказване.

МЕТОДИ НЕДЯЛКОВ: Уважаеми дами и господа, говоря не само от името на парламентарната група на БЗНС-единен, но и от името на всички оста-

нали парламентарни групи, които са на различно мнение от предложението за методика, което представя парламентарната група на Българската социалистическа партия.

Току-що изразеното становище съвсем логично за всички ни води до извода, че да променим в този момент или в някакъв възможен срок така, че да не се отложи изборният ден, това е невъзможно. Нека да не си правим илюзии.

Ето защо призовавам парламентарната група на Българската социалистическа партия да прояви действително конструктивно отношение по въпроса за методиката и да не допусне със своето мнозинство приемане на методика, която да отклони в значителна степен пропорционалната идея, т.е. идеята за пропорционално отчитане на резултата от подадените гласове за една партия и коалиция и съответната реализация на този процент в парламентарната зала.

Затова предлагам конкретно: утре преди обяд отново да се събере работната група. Тези хора, които дойдат от страна на БСП, да имат пълномощия такива, каквито досега не са заявени.

ЙОРДАН КУКУРОВ: Излишно е, Методи, няма да стане това нещо.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Недялков, нека да спазваме парламентарния ред. Работната група ще продължи работата си. Не искайте от трибуната да разискваме по същество един въпрос, по който работната група не ни е представила нито едно, нито друго становище.

МЕТОДИ НЕДЯЛКОВ: В такъв случай само напомням, че утре е последният ден, в който трябва да приемем въпросната методика.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Аз ще напомня още по-добре това.

Има думата господин Корнажев.

ЖАН ВИДЕНОВ (*реплика от място*): Това не е вярно. Методиката може да се приеме след месец.

ПЕТЪР КОРНАЖЕВ: Господин председател, госпожи и господа народни представители. Нещата трябва да се кажат ясно: работната група и утре няма да бъде готова, защото представителите на БСП днес са заявили, че ще искат промяна на чл.48, който е гласуван на 2 четения и съгласно чл.94 от правилника, не може да се променя. Това е положението и няма защо повече по този въпрос да си играем.

Методиката наистина може да се гласува допълнително, но не може да се променя текст на член, който е гласуван на две четения.

КРАСИМИР ПРЕМЯНОВ (*реплика от място*): Закон за изменение и допълнение... (*Обживление в залата*)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ (*звъни*): Тишина, господа. Се-

га тук се налага да се кажат няколко много ясни думи.

Първо, ние започнахме днес като един предварителен въпрос - уточняване по това, че ако методиката, която би била предложена по общо съгласие, наложи промени в текста на закона, пак по общо съгласие без никакво позоваване на правилника, той не се нарушава, може да се премине към едно уточняване на закона. Това, че господин Корнажев изразява една воля, това е определена воля. Това значи, че работата на работната група ще има предвид и това, но в момента не това е темата тук.

Методиката утре стои като точка от дневния ред. Освен това стои и предложението за решение за радиото и телевизията или както се казва за достъпа до националните медии по време на предизборната кампания. Въпросът е дали заседанието може да стане в 11 ч. или в 14, за да има повече време за работната група? Това е въпросът, който се поставя тук.

Може би е най-добре в 14, иначе няма да стане.

Дотук са изчерпани въпросите, повдигнати с указа на Президента на Републиката.

Заседанието утре - в 14 ч. (Звони)

(Закрито в 20 ч. и 40 м.)

ЗАМЕСТНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛ:

Гиньо Ганев